PLANPROGRAM FÖR SÖDRA RYD

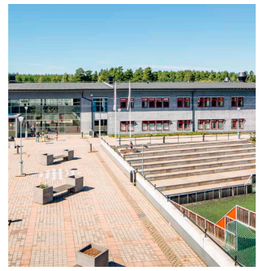

SAMRÅDSFÖRSLAG

2018-09-10

Diarienummer: PLAN.2015.12
www.skovde.se/sodraryd

metria

BILLINGHAM FLYGARE

SKÖVDE

BESTÄLLARE

Kommunstyrelsen gav (2015-11-09 § 191/15) sektor samhällsbyggnad i uppdrag att ta fram ett planprogram för stadsdelen Södra Ryd.

MEDVERKANDE

STYRGRUPP

Linda Kjerfve, Fysisk planerare
Unnar Kristmannsson, Planchef
Claes Clausen, Stadsarkitekt
Ingemar Frid. Planarkitekt
Karin Holm, Områdesutvecklare

PROJEKTGRUPP

Linda Kjerfve, SSB (Projektledare)
Lisa Argus, Metria AB
Erik Blomdahl, Metria AB
Tom Billingham, Billingham & Flygare AB
Ulrika Billingham, Billingham & Flygare AB

Handlingen är framtagen av sektor samhällsbyggnads planenhet i samarbete med konsultföretagen Metria AB och Billingham & Flygare AB.

Kommunikation och utbyte av information har kontinuerligt skett med kommunens övriga berörda sektorer och enheter.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING 4

ORDLISTA 5

INLEDNING 7

BAKGRUND 8
Syfte 8
Beslut 8
Programmets upplägg 8
Vad är ett planprogram? 8
Planprogram 8
Detaljplan 8
Gällande planer och pågående projekt 9

PROGRAMOMRÅDET 11
Avgränsning 11
Historisk bakgrund 11
Kulturell mångfald 11
Dåtidens ideal speglar dagens struktur 12
Omgivningen 13
Markägoförhållanden 13

VISION OCH MÅL 14
Politiska styrdokument och mål 14
Medborgardialog i Södra Ryd 16

ANALYS 17

METODBESKRIVNING 18
The City Brands Index hexagon 18
Nuläge 18
Önskat läge 18
Principer 18
Status 19
Potential 19
Människor 20
Puls 20
Förutsättningar 21
Plats 22

PRINCIPER 23

GRUNDPRINCIPER 24

STADSBYGGNADSPRINCIPER 25

PROGRAMFÖRSLAG 27

VISIONSBILD 28
Fokusområde A-F 28
Händelseförlopp över tid 28

FOKUSOMRÅDEN 30
A. Kopplingar med omgivningen 30
B. Struktur och kommunikation 32
C. Stråk och mötesplatser 36
D. Bebyggelse 39
E. Service, näringsliv och kultur 41
F. Identitet 43

HÄNDELSEFÖRLOPP 45

STRATEGI 46
Inom en snar framtid 46
Inom 20 år 46
På lång sikt 46

INOM EN SNAR FRAMTID (2018-2025) 47

INOM 20 ÅR (2025-2040) 48

PÅ LÅNG SIKT (2040-FRAMÅT) 49

HÅLLBAR UTVECKLING 50
Ekologisk hållbarhet 50
Ekonomisk hållbarhet 50
Social hållbarhet 50

GENOMFÖRANDE OCH KONSEKVENSER 51

GENOMFÖRANDE 52
Händelseförloppen visar en övergripande strategi 52
Samordning 52
Kommande detaljplaner 52

KONSEKVENSER 53
Samhällskonsekvenser 53
Ekonomiska konsekvenser 55
Miljökonsekvenser 55
Konsekvenser hälsa och säkerhet 56

REFERENSER 57

UNDERLAG OCH REFERENSER 58
Referenser 58
Digitala källor 58
Medborgardialoger 58
Bilder 58
Figurer 58
Övrigt underlag från Skövde kommun 58

BILAGOR 59

1. Programförslag -Delområden, 2018-04-09
2. Planeringsförutsättningar, 2018-04-09
3. Workshop i Södra Ryd - hållbar områdesförnyelse
4. Behovsbedömning, 2017-05-24
5. Nyckelbiotoper och objekt med naturvärden i Södra Ryd
6. Trafikutredning Södra Ryd, 2018-08-28

Sammanfattning

Skövde växer och fler vill bo, leva och arbeta i kommunen. För att garantera välfärden i framtiden behöver kommunen fler invånare i alla åldrar. Södra Ryd med sitt strategiska läge erbjuder attraktiva livsmiljöer, där många människor kan bo, arbeta och leva.

Södra Ryd är Skövdes största stadsdel som byggdes ut på 70-talet, i enlighet med dåtidens ideal. Stadsdelen var en del av miljonprogrammet och byggdes när det fanns stort behov av bostäder i Sverige. Bostadsområdet planerades i samband med byggnationen av Skaraborgs Sjukhus Skövde, för att kunna erbjuda bostäder i nära anslutning till arbetsplatsen. Antalet olika kulturer som finns representerade i stadsdelen är stort, vilket berikar Södra Ryd med många influenser.

I det här planprogrammet redovisas förslag till områdesförnyelse av stadsdelen Södra Ryd.

Ett planprogram är ett dokument som görs tidigt i planeringsprocessen och som presenterar kommunens gemensamma målbild. Syftet med planprogrammet är att översiktlig utreda förutsättningar och redovisa förslag på hur Södra Ryd kan utvecklas, utifrån infrastruktur, grönområden, bostadsbebyggelse och verksamheter.

Målet med planprogrammet är att visa en hållbar strategi och fysiska åtgärder för hur områdesförnyelse kan ske över tid. Planprogrammet ska ge ett underlag och vägledning för framtida beslut och prioriteringar. Planprogrammet ska även vara vägledande för en positiv kommunikation i syfte att stärka Södra Ryds identitet.

Områdesutvecklingen i Södra Ryd är komplex. Skövde kommuns arbete med områdesutveckling i Ryd utgår från ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Inkludering, barn och ungas möjligheter och attraktiva och jämlika boende- och livsmiljöer har identifierats som tre prioriterade områden. En hållbar utveckling förutsätter ett gemensamt ansvar och en gemensam grundsyn för hur Södra Ryd ska utvecklas och förnyas.

Planprogrammet redovisar hur vi kan förstärka och utveckla den befintliga strukturen utifrån stadsdelens egna platsidentitet, samt hur attraktiva stråk och mötesplatser kan öka flödet av människor genom stadsdelen. Ökade flöden genom stadsdelen kan ge underlag för ett etablerat stadsdelscentrum, nya förtätningar, nya aktiviteter, nya utvecklingsområden och Station Skövde Norra.

Det finns stora möjligheter att förtäta, komplettera och bygga ut stadsdelen. Genom att bygga en blandad stadsdel med utvecklade mötesplatser och att förtäta med verksamheter och bostäder knyts stadsdelen samman. Ett aktivitetsstråk erbjuder unika besöksmål som gynnar både boende i stadsdelen och lockar besökare utifrån. En förbättrad kollektivtrafik och nya vägförbindelser kopplar stadsdelen samman med närliggande bostadsområden och arbetsplatser. Ett flöde genom Södra Ryds centrum synliggör handeln och ger ett ökad underlag.

Illustrationerna i planprogrammet har tagits fram för att visa förslag på hur området skulle kunna gestaltas. Utformning av byggnader och allmänna platser kommer att studeras vidare i kommande detaljplaner.

Södra Ryd ska utgöra en självklar målpunkt i Skövde stad. Nuvarande och framtida invånare och besökare ska uppleva och förmedla ett positivt intryck av stadsdelen och dess kvaliteter. Skövde kommun tillsammans med medborgarna ska visa vägen för Södra Ryds önskade läge.

PRIORITERINGAR I KORTHET

- Knyta samman stadsdelen - Strukturförändring och förtätning
- Utveckla centrum - Centrumstråket
- Utveckla mötesplatserna - Aktivitetsstråket
- Värna om Södra Rydsbon - Identitetsskapande
- Värna om närheten till naturen - Förädling med hänsyn
- Utveckla kollektivtrafiken - Attraktiv kollektivtrafik

Bild 1. **Gång- och cykelväg vid Timmervägen.**

Bild 2. **Miljö vid Knottvägen.**

Ordlista

Aktiva fasader - När det exempelvis finns lokaler i byggnadens bottenvåning med fönster och entréer mot torg, parker och gator. Det skapas en kontakt mellan byggnadens inre och det utanför.

Aktivitetszoner - Allmänna platser med fokus på användning och funktion, där sociala möten mellan människor sker. En plats som utvecklas för möten och integration mellan bostadsenklaver.

Allmän platsmark - En gata, en väg, en park, ett torg eller ett annat område som enligt en detaljplan är avsett för alla.

Barriär - Kan vara både fysisk och social. I planprogrammet används begreppet för att beskriva exempelvis hur infrastruktur och stora naturområden kan upplevas som hinder för att knyta samman stadsdelens olika bostadsområden.

Behovsbedömning - Vid kommunens ställningstagande till om planens genomförande antas medföra en betydande miljöpåverkan görs en behovsbedömning. Om behovsbedömningen visar på en betydande miljöpåverkan ska en miljöbedömning göras och resultatet redovisas i form av en miljökonsekvensbeskrivning.

Byggnadstyper - Olika varianter av byggnader som villor, radhus, kedjehus, flerfamiljshus, stadskvarter eller punkthus.

Dagvatten - Är vatten som tillfälligt rinner på markytan eller från andra hårdgjorda ytor så som hustak, vägar, parkeringsplatser och stenläggningar. Det mesta dagvattnet är regn eller smältvatten från snö och is.

Dagvattendamm - En dagvattendamm är en markyta som är utformad för att ta emot dagvatten. Dagvattendammen kan vara torrlagd eller full med vatten beroende på tillgång på dagvatten.

Dagvattenhantering - Dagvatten behöver renas innan det når sjöar, vattendrag och grundvatten. En öppen dagvattenhantering innebär att vatten exempelvis rinner i ett dike där vattnet går att se. Till skillnad från en sluten dagvattenhantering där vattnet rinner i rör under marken eller i en kulvert.

Detaljplan - Med en detaljplan reglerar kommunen hur mark och vatten ska användas och hur bebyggelsen ska se ut.

Ekosystemtjänster - Begreppet ekosystemtjänster används för att visa den nytta människan får från naturens arbete. Det innebär exempelvis att stadens gräsmattor renar regn- och snövatten från tungmetaller och skadliga partiklar och att bakterier och maskar gör jorden bördig. Ofta ger ett ekosystem flera tjänster samtidigt, så kallad multifunktionalitet. Grönskan och vattnet i staden ger till exempel förutom renare luft, bullerdämpning och ökad hälsa även bättre lokalklimat och klimatanpassning samt möjlighet till närodlad föda.

Enklav - Ett isolerat eller avskilt område. En bostadsenklav är ett område utan sammankoppling med intilliggande bostäder.

Flöde - Är ett mått på en mängd (exempelvis trafik) som passerar en viss yta under en viss tid.

Fysiska åtgärder - Planering av markanvändning för infrastruktur, rekreation och boende.

Förtätning - Syftar på någon typ av nyproduktion av byggnader inom befintlig bebyggelse. Nyproduktion kan vara exempelvis bostäder, butiker eller kontor och kan ske på olika typer av markyta, exempelvis grönområden, industrimark, parkeringsplatser eller att fler våningar byggs på redan existerande hus.

Förtätningszon - Ett område med befintlig bebyggelse och infrastruktur som kan kompletteras med ny bebyggelse.

Förädling - Bearbetning för att förstärka det bästa. Exempelvis att se de fungerande kvaliteter som finns inom ett område och att utveckla dem till att bli fler.

Grönstråk - Ett sammanhängande grönområde med park, natur eller skog mellan målpunkter som är tillgängligt för gående och cyklister.

Gröna samband - Grönområden inne i stadsdelen som kopplar till grönområden mellan stadsdelar.

Grannskapspark - Park i direkt anslutning till bostadsområde och kvarter.

Identitet och platsidentitet - Hur en plats upplevs och vad den betyder för närboende och besökare.

Integration - Uppfattas som ett motsatsord till segregation. Enligt Boverket är integration ”skilda delar som förenas till en större helhet”.

Kollektivtrafik - Samlingsbegrepp för tåg- och busstrafik.

Koppling - För planprogrammet betyder koppling en punkt som fysiskt binder samman två platser eller områden så att rörelse mellan dessa platser blir möjlig.

Kvartersmark - Med kvartersmark avses all mark inom ett planområde som inte ska utgöra allmän plats eller vattenområde. Användning av kvartersmark kan till exempel vara bostäder, detaljhandel eller industri.

LOD - Lokalt omhändertagande av dagvatten.

Mikroklimat - Klimatet inom ett mycket begränsat område där klimatet kan skilja sig radikalt från omgivningen. Mikroklimatet påverkas av landskapets småskaliga utformning och bebyggelsens placering exempelvis vad gäller solinstrålning samt vegetation och bebyggelse som skapar lä.

Miljökvalitetsnorm - Det finns idag miljökvalitetsnormer för buller, luft och vattenkvalitet. Miljökvalitetsnormer används för att reglera den kvalitet på miljön som ska uppnås till en viss tidpunkt eller de krav i övrigt på kvaliteten på miljön som följer av vårt medlemskap i EU. Utgångspunkten för en miljökvalitetsnorm är att den tar sikte på tillståndet i miljön och vad människan och naturen bedöms kunna utsättas för utan att ta alltför stor skada.

Målpunkter - Platser, byggnader och områden som lockar många personer. Exempelvis butiker, skolor, idrottsanläggningar, parker, hållplatser och stationer. I södra Ryd finns många viktiga målpunkter som föreslås utvecklas med flera olika funktioner såsom exempelvis lek, sittplatser, gröna ytor, busshållplatser, uteserveringar.

Mötesplatser - Platser där människor uppehåller sig organiserat eller spontant. Mötesplatser kan vara inomhus eller utomhus, permanenta eller tillfälliga. Mötesplatser inomhus kan vara exempelvis bibliotek, matbutik eller café. Mötesplatser utomhus kan vara exempelvis lekplatser, torg och hållplatser. Exempel på tillfälliga mötesplatser är marknadsdagar eller evenemang.

Närskog - Mindre skogsområde mellan bostadskvarter.

Noder - Knutpunkt där stråk såsom gator, gång-och cykelvägar eller kollektivtrafikstråk möts.

Nyckelarter - Växt- eller djurart som spelar en viktig roll för andra arters överlevnad.

Offentliga rum och platser - Stadens gator, torg och parker där alla människor är välkomna att vistas.

Områdesförnyelse - Arbetet med att utveckla det befintliga området till det förslag som planprogrammet presenterar.

Områdesutveckling - Skövde kommun definierar områdesutveckling som det arbete som görs i samverkan inom den kommunala organisationen och/eller tillsammans med medborgare och externa aktörer i syfte att öka ett områdes attraktivitet.

Orienterbarhet - En miljö med god orienterbarhet innebär att det är enkelt för en person att kunna hitta och att miljön är enkel att ta till sig och förstå.

Programområde - Det geografiska område som planprogrammet berör.

Privat och offentlig plats - En privat plats kan exempelvis vara en gård eller en tomt som endast boende eller arbetande i kvarteret har tillträde till. En offentlig plats har alla tillgång till och den ska därför vara utformad så att alla förstår det.

Recipient - Mottagare. I dagvattensammanhang det vattendrag eller hav som dagvattnet leds till.

Rekreationsområde, rekreativa grönområden - Naturområden eller park för återhämtning, avkoppling och vila.

Social hållbarhet - Innebär ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättvisa skillnader. Ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen.

Spridningskorridor - Förbindelse i naturmark som fungerar som spridningsväg för växter och djur. Korridoren utgör en väg som djur och växter kan ta sig fram på för att hitta föda, skydd och partner och är avgörande för områdets biologiska mångfald.

Stadsdel - Används här för att beskriva det geografiskt avgränsade utvecklingsområdet. I detta fall Södra Ryd.

Stadsdelsgata - En huvudgata inom stadsdelen. En stadsdelsgata har oftast en mer stadsmässig karaktär med kantsten, lägre belysningsstolpar och gatuträd.

Stamvägnät - Är en beteckning på Sveriges viktigaste vägar och är beslutade av riksdagen. De är tänkta som rekommenderade huvudvägar både för långväga lastbilar och långväga persontransport. Till exempel E20 eller väg 26.

Struktur - Ger en övergripande bild av var bebyggelse är lämplig, var större gator, gång- och cykelvägar bör bindas samman samt var parkerna placeras. Det går även att utläsa var det är viktigt att ansluta till befintliga trafiknät och grönområden för att stadsdelen ska integreras med sin omgivning, samt var bebyggelse är lämplig i syfte att koppla samman befintliga områden med den nya stadsdelen.

Stråk - I ett stråk är det möjligt att röra sig eller färdas. Det är antingen en del av trafiknätet eller en del av ett sammanhängande grönt nät.

Sumpskog - Är en skog som växer på fuktiga marker som våtmarker och myrar. Sumpskogar har ofta en låg tillväxttakt. Den biologiska mångfalden är ofta hög.

Utvecklingsområde - Ett område näst intill utan befintlig bebyggelse och som står inför en stor struktur- och funktionsförändring med ny bebyggelse och delvis ny infrastruktur.

Önskat läge- En samlad visionsbild för hur kommunen och medborgarna vill att Södra Ryd ska vara och upplevas i framtiden.

Översiktsplan 2025/ÖP 2025 - Ett strategiskt dokument som skapar förutsättningar för fortsatt utveckling genom att visa på hur marken och vattnet i Skövde kommun bör användas på bästa sätt för att nå en attraktiv och långsiktigt hållbar plats att bo och leva på. Översiktsplanen ger en helhetsbild och en övergripande struktur för hela kommunen och är ett resultat av analyser och sammanvägningar mellan många olika intressen, behov och värden för bästa helhet.

Bild 3. **Entré till Rydskolan.**

Bild 4. **Flerfamiljshus vid Barkvägen.**

INLEDNING

Södra Ryd är Skövdes största stadsdel med närmare 6500 invånare. Här sker en kontinuerlig inflyttning varför det finns ett behov av att tillskapa ytterligare bostäder i området.

Skaraborgs Sjukhus Skövde planerar en stor om- och nybyggnation i takt med att deras verksamhet växer, vilket förstärker efterfrågan på närliggande bostäder och bra kommunikationer.

Skövde tätort expanderar mot nordost. Nya stadsdelar såsom Trädgårdsstaden och Stadsskogen planeras och växer fram. Flertalet av de befintliga stadsdelarna mellan Skövde centrum och Södra Ryd förtätas.

Ett möjligt framtida tågstopp i anslutning till Södra Ryd kräver en helhetssyn och en tydlig strategi för hur stadsdelen ska utvecklas. Södra Ryd har ett strategiskt läge med en attraktiv boendemiljö och förutsättningar för ett starkt och profilerat centrum och med kvaliteter för alla.

Det är av stor vikt att förvalta och utveckla den befintliga stadsdelen Södra Ryd i takt med att nya områden växer fram.

BAKGRUND

SYFTE

Syftet med planprogrammet är att översiktlig utreda förutsättningar och redovisa förslag på hur Södra Ryd kan utvecklas, utifrån infrastruktur, grönområden, bostadsbebyggelse och verksamheter. När det gäller trafikförsörjning ska fokus ligga på möjligheterna att utveckla kollektivtrafiken samt cykel- och gångtrafik. Programmet ska också utreda möjligheten att förtäta området med fler bostäder och inkludera nya bostadsområden och kvarter, bland annat de som redovisas i ÖP 2025.

Det är viktigt att planprogrammet identifierar och redovisar nödvändiga kopplingar med de omgivande stadsdelarna Karstorp och Lunden, samt mot Skaraborgs Sjukhus Skövde och på sikt österut mot Stadsskogen och Trädgårdsstaden och hur dessa kan stärkas. Förslaget ska peka på styrkor och svagheter inom Södra Ryd och ge förslag på olika typer av åtgärder utifrån detta. Planprogrammet kan, genom att möjliggöra fysiska förändringar, bidra till att utveckla stadsdelen, när det gäller byggnation, stråk, mötesplatser och centrumverksamhet.

Planprogrammet behandlar i huvudsak övergripande frågor som lokalisering av bebyggelse, utveckling av allmänna platser och strukturförändring. Programmet ger även tydliga principer för hållbar och attraktiv områdesförnyelse.

Målet med planprogrammet är att visa en vision, principer, en hållbar strategi och fysiska åtgärder för hur områdesförnyelse kan ske över tid. Planprogrammet ska ge ett underlag och vägledning för framtida beslut och prioriteringar. Planprogrammet ska även vara vägledande för en positiv kommunikation i syfte att stärka Södra Ryds identitet.

BESLUT

Kommunstyrelsen beslutade 2015-11-09 § 191/15 att ge sektor samhällsbyggnad i uppdrag att upprätta ett planprogram för Södra Ryd. Sektor samhällsbyggnad är den sektor på Skövde kommun som ansvarar för samhällsbyggnadsfrågor och ligger organisatoriskt under kommunstyrelsen.

TIDPLAN

Beslut om uppdrag	KS	9 november 2015
Beslut om samråd	KS	1 oktober 2018
Beslut om godkännande	KF	juni 2019

PROGRAMMETS UPPLÄGG

Planprogrammet grundar sig i en analys av områdets identitet. Analysen resulterade i ett önskat läge för Södra Ryd. För att nå det önskade läget redogör programmet för ett antal principer som ska vara vägledande för kommande projekt och beslut rörande områdesutvecklingen av Södra Ryd. Principerna konkretiseras genom förslag på fysiska åtgärder och en strategi för när dessa ska ske i tid. Planprogrammet redogör även vilka olika konsekvenser genomförandet innebär.

De fysiska planeringsförutsättningarna för planområdet redovisas i bilaga 2.

VAD ÄR ETT PLANPROGRAM?

Ett planprogram är ett dokument som utreder och undersöker förutsättningar och presenterar visioner och mål för ett område. Planprogram görs ofta över ett lite större område och ger en struktur för bebyggelse, vägnät och grönytor. Programarbetet innebär en möjlighet för kommunen att i ett tidigt skede lyfta frågor till diskussion och ta ett helhetsgrepp över programområdet. Planprogrammet är kommunens gemensamma målbild.

Figur 1. Planprocessen

Ett planprogram skickas ut på samråd till bland annat berörda myndigheter, föreningar och fastighetsägare, med möjlighet att komma med synpunkter. Syftet med samrådet är dels att förbättra beslutsunderlaget genom att samla in den kunskap och de synpunkter som finns och dels att ge de intressenter som berörs insyn i förslaget och möjlighet att påverka det. Resultatet av samrådet redovisas i en samrådsredogörelse.

Planprogrammet finns kvar som visionsdokument, men antas eller fastställs inte och är därmed ingen juridiskt bindande handling. Ett planprogram kan inte överklagas.

Efter att planprogrammet är godkänt är det vanligt att kommunen gör detaljplaner för olika delar av planprogramområdet, se figur 1. Planprogrammet utgör underlag till kommande detaljplaner som bland annat reglerar markanvändning, exploateringsnivåer och ansvar i detalj.

Planprogrammet är en vägledning vid strategiska politiska beslut och vid enskilda bygglovsärenden. Planprogrammet fyller även en funktion som underlag för pågående utvecklingsarbeten och projekt, till exempel som en del i områdesutvecklingen i Ryd.

GÄLLANDE PLANER OCH PÅGÅENDE PROJEKT

Översiktsplan (ÖP 2025)

Den kommunövergripande översiktsplanen, ÖP 2025, vann laga kraft den 19 juli 2012. I ÖP 2025 redovisas Södra Ryds befintliga struktur avseende grönstråk, verksamhetsområden, offentlig service, rekreationsområden och idrottsanläggningar. Kommunens ställningstagande är att dessa ska säkerställas för framtiden. ÖP 2025 visar även områden markerade för ny bostadsbebyggelse, verksamhetsetablering och centrumutveckling, se figur 2.

Norr om och direkt angränsande till Södra Ryd finns två områden markerade för ny bostadsbebyggelse och föreslagna vägdragningar. En sådan förändring av vägnätet ger Södra Ryd förutsättningar för en ny struktur.

Nordväst om Södra Ryd redovisas två områden för utveckling av verksamheter (Norra Ryd). Direkt öster om Södra Ryd redovisas en utveckling av en ny stadsdel, Stadsskogen, som innefattar nya områden för verksamheter, bostäder och centrumetablering.

Som generella riktlinjer för ny bostadsbebyggelse gäller att kommunen ska kunna erbjuda valfrihet, såväl vad gäller geografiska områden som upplåtelse- och boendeformer. Här lyfts närhet till grönska, attraktiva naturområden och naturreservat fram som en av Skövdes största tillgångar. Södra Ryds läge och potential som attraktiv boendemiljö motiverar en utveckling av stadsdelen.

Utnyttjande av befintlig infrastruktur förespråkas. Vilket en förtätning och utbyggnad i Södra Ryd gör i stor utsträckning. Att tillföra bostäder i Södra Ryd följer dessutom ÖP 2025:s intention om att ny exploatering bör kopplas till kollektivtrafikstråk eller där det är möjligt att utveckla attraktiv kollektivtrafik.

Sammantaget förespråkar de generella riktlinjerna i ÖP 2025 exploatering på ett sådant sätt som är möjligt i Södra Ryd. Även om ÖP 2025 inte pekar ut något specifikt område för förtätning i stadsdelen.

De områden i norr som pekas ut för nya bostäder har analyserats och utvecklats i planprogrammet, vilket har stöd i ÖP 2025.

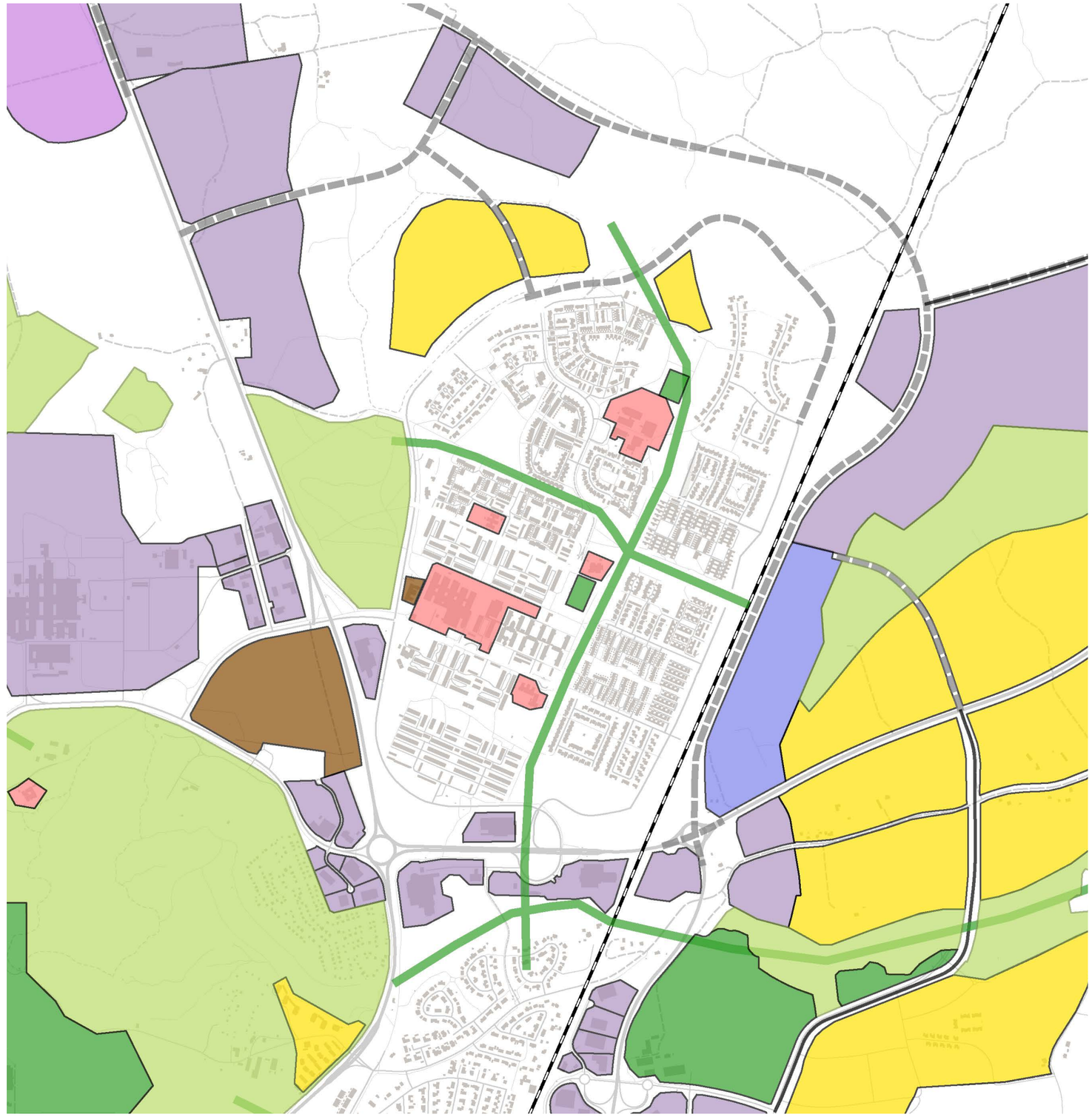

Figur 2. Utsnitt ur översiktsplanen för Skövde , *ÖP 2025.*

Detaljplan

Eftersom Södra Ryd är en befintlig stadsdel finns det ett flertal detaljplaner som styr markanvändningen, se figur 3. Programområdet berörs av cirka 30 detaljplaner som är uppförda mellan åren 1968-2011. Cirka två tredjedelar av detaljplanerna är från 70-talet och cirka en tredjedel från 00-10-talet. Beroende på vilken förändring som önskas ske inom området kan detaljplanerna behöva göras om.

På gång i Södra Ryd

Se figur 3.

1. Utredning kring ett eventuellt tågstopp, Station Skövde Norra

Trafiksystemet för den regionala och lokala kollektivtrafiken i Skövde bygger på att resenärer i många fall måste åka in till Resecentrum och Skövde C för vidare transport mot slutdestination. Trots stora utbyggnader kommer kapaciteten i trafiksystemet och Resecentrum inte att räcka till. Utredningen syftar till att skapa möjligheter för en eller flera större bytespunkter.

2. Detaljplan, Hälsans Hus

Planens syfte är att möjliggöra ett uppförande av Hälsans Hus i Södra Ryd. Detaljplanen ska göra det möjligt att uppföra vårdcentral, tandläkare, familjecentral, handel och bostäder. Detaljplanen berör mark som idag huvudsakligen utgörs av park eller plantering.

Vid utbyggnaden av Hälsans Hus ska närheten till befintliga bostäder beaktas. Vid utbyggnaden bör särskild hänsyn tas till stråk, siktlinjer och ljusförhållanden på platsen och i närheten av planområdet. Det är även av stor vikt att byggnader placeras med hänsyn till stadsdelens kollektivtrafikförsörjning och dess resenärer.

3. Utveckling av Torget, Södra Ryds centrum

Projektet syftar till att utveckla torgytan i Södra Ryds centrum genom att skapa förutsättningar för trygga och trivsamma mötesplatser samt att öppna torget för fler målgrupper.

Bygglovsförfrågningar

Ett flertal inkomna bygglovsförfrågningar avseende samlingslokaler och religiösa lokaler.

Figur 3. Utsnitt ur Skövde kommuns planmosaik som visar gällande detaljplaner. Röda linjer är detaljplanegränser, planbeteckning visas i svart text. Pågående projekt visas geografiskt med svart cirkel.

Programområdet

AVGRÄNSNING

Programområdet omfattar Södra Ryd och dess närmaste omgivningar. Området avgränsas i öster av järnvägen, i väster av väg 26 och i söder av Törebodavägen. I norr har området avgränsats av de utbyggnadsområden och vägdragningar som redovisas i ÖP 2025.

Södra Ryd har en areal som kan jämföras med hela Skövde centrum och större delen av Vasastaden, samt Söder- och Västermalm.

HISTORISK BAKGRUND

Södra Ryd är ett större bostadsområde som byggdes ut på 70-talet, i enlighet med dåtidens ideal. Stadsdelen var en del av miljonprogrammet och byggdes när det fanns stort behov av bostäder i Sverige. Bostadsområdet planerades i samband med byggnationen av Skaraborgs Sjukhus Skövde, för att kunna erbjuda bostäder i nära anslutning till arbetsplatsen. Även den expanderande Volvofabriken innebar ett stort behov av personalbostäder.

KULTURELL MÅNGFALD

Antalet olika kulturer som finns representerade i området är stort, vilket berikar Södra Ryd med många influenser. I Södra Ryd har över hälften av invånarna utländsk bakgrund (utrikes födda eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar). Södra Ryd är en mångkulturell stadsdel med över 20 olika nationaliteter (räknat på fler än 10 personer/nationalitet) som bor i stadsdelen.

Invånarna i Södra Ryd är mycket stolta över sin stadsdel och många beskriver att de trivs och känner sig trygga. Många gör en bostadskarriär inom stadsdelen då de vill bo kvar i Södra Ryd. Invånarna beskriver sig också ofta som ”Rydsbo” och inte som ”Skövdebo”.

Ett lågt förtroendekapital och liten tillit till kommunen samt en segregation inom stadsdelen har uppmärksammats i dialoger med medborgare och aktörer i området. Kommunen har tidigare gjort flertalet projektsatsningar i Södra Ryd, men har inte tidigare haft en långsiktig plan för områdesförnyelse av stadsdelen.

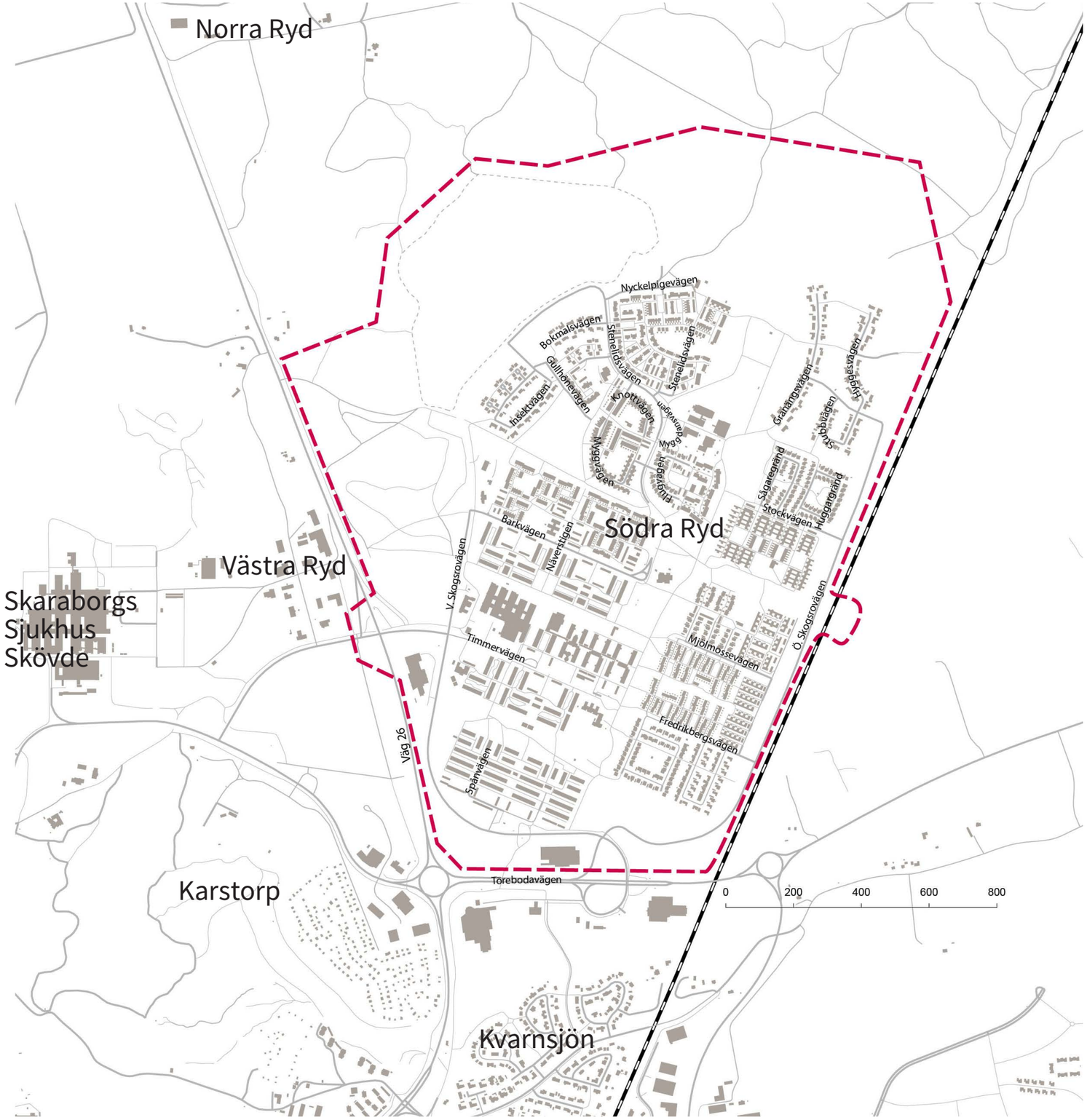

Figur 4. Programområdet avgränsat med röd streckad linje.

DÅTIDENS IDEAL SPEGLAR DAGENS STRUKTUR

Södra Ryd har ett strategiskt läge med cirka sex kilometer till Skövdes stadskärna, se figur 5. I Södra Ryd bor 6 267 personer (31 december 2016), vilket utgör cirka 11,6 procent av Skövde kommuns totala befolkning. Det är ett stort underlag som ger goda möjligheter till att utveckla och stärka olika former av service. Offentlig och privat service finns främst centralt i Södra Ryd.

Södra Ryds Centrum har en förortskaraktär där de flesta hus innehåller hyreslägenheter. I de östra och norra delarna av Södra Ryd finns det bostäder med äganderätt i form av villor, kedjehus och radhus.

Södra Ryd är tydligt uppdelat i olika enklaver där varje enklav består av bostäder med liknande upplåtelseformer och bostadstyper, vilket gör bostadsenklaverna homogena, se figur 6. Sammantaget finns dock en blandning av bostadsbebyggelse inom hela området.

Bostadsområdet matas med trafik utifrån, se figur 6, vilket innebär att stora delar av området är bilfritt och inslaget av grönområden och gröna ytor är stort vilket skapar områden som är överskådliga, enkla och enhetliga. Denna typ av samhällsplanering kallas för SCAFT och handlar om att skapa stadsplanering med hänsyn främst till trafiksäkerheten. En av riktlinjerna i SCAFT var separering av trafikslag. Gående och cyklister skulle inte behöva korsa bilvägar, och bilister skulle inte störas av gående och cyklister. Gång- och cykelbanor skulle skiljas från bilvägar och bilvägarna skulle ha olika syfte.

SCAFT-planeringen har under senare år fått ta emot mycket kritik som i huvudsak handlar om att trafikseparingen skapar storskaliga oattraktiva miljöer som upplevs otrygga att röra sig i. Till följd av trafikseparingen och den funktionella områdesindelningen har dessutom barriärer mellan de olika enklaverna bildats. Dessa barriärer kan upplevas som fysiska eller visuella barriärer. De obefintliga kopplingarna med återvändsgator mellan områdena har lett till att stadsdelen segregerats och fått svag kontakt till resten av staden, vilket stämmer in på Södra Ryd. Strukturen bidrar även till att Södra Ryd idag är ett segregerat område med överdimensionerade grönytor och storskaliga gaturum.

Inom Södra Ryd finns många stråk med olika dignitet och funktion men få mötespunkter och endast centrumbyggnaderna utgör tydliga landmärken.

Figur 5. Södra Ryd ligger cirka sex kilometer från Skövde stadskärna

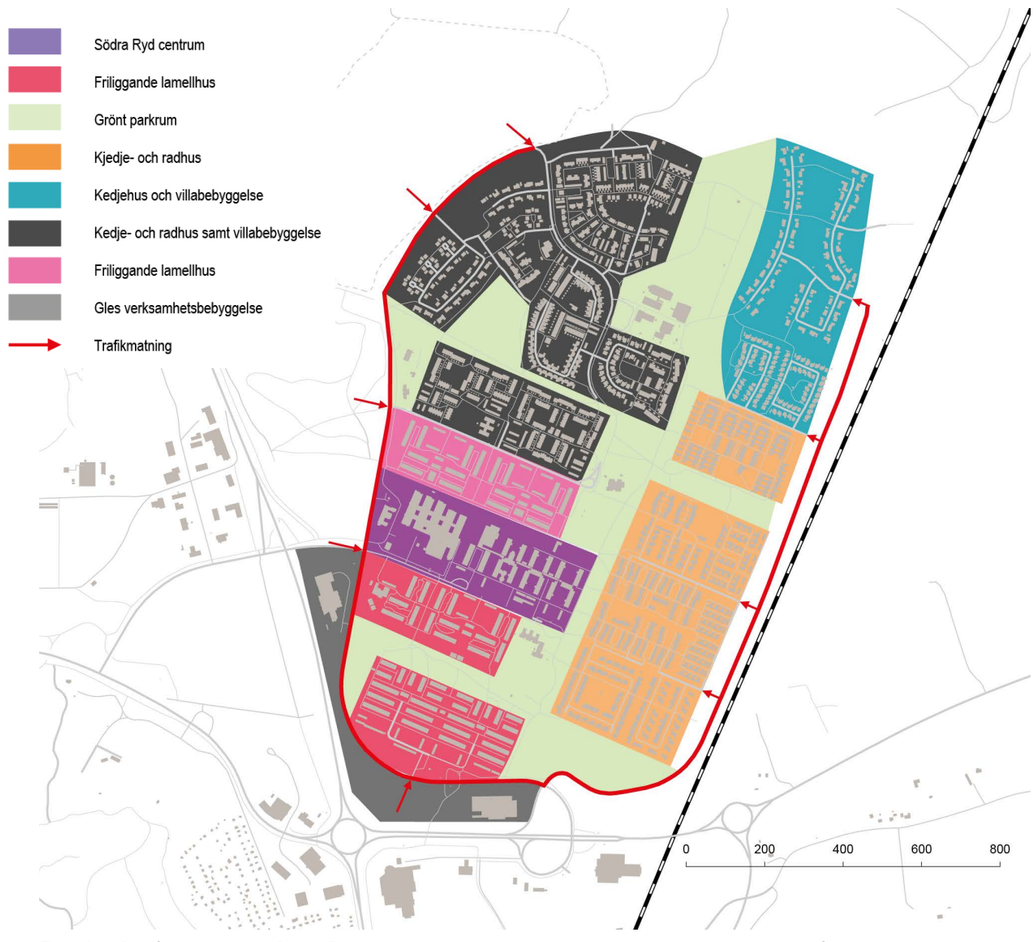

Figur 6. Områdesindelning Södra Ryd är tydligt uppdelat i olika enklaver där varje enklav består av bostäder med liknande upplåtelseformer och bostadstyper. Trafikmatning sker utifrån.

OMGIVNINGEN

I öster avgränsas planområdet av järnvägen. Se figur 4 för avgränsning. Järnvägen tillsammans med Östra Skogsrovägen fungerar som en barriär, både fysiskt och visuellt till kommande områden öster om järnvägen, se figur 7. Östra Skogsrovägen utgör en tydlig avgränsning av stadsdelen och är ingen väg där oskyddade trafikanter uppehåller sig. I väster ligger verksamhetsområdet Västra Ryd vilket även utgör en målpunkt för olika religiösa samfund. Idag är det ett frekvent använt stråk mellan Södra Ryd och Västra Ryd.

Södra Ryd omges i väst och nordväst av natur. Naturområdet har en frekvent användning som rekreationsområde och område för föreningsaktiviteter för bland annat orientering och mountainbike. Trots närheten känns inte naturområdet som en del av Södra Ryd på grund av att Västra Skogsrovägen skär genom området. Norr om naturområdet ligger Norra Ryd, ett verksamhetsområde med koppling vidare till väg 26. Naturvärden, topografi och Norra Ryd utgör gränsen för stadsdelens utbredning i norr.

Stadsdelen och programområdet som helhet ligger med andra ord relativt fritt från omgivande bebyggelse. Området ramas in av olika grönområden, topografin och andra ej befolkade funktioner, som större vägar och järnvägen. Avstånden kan upplevas som större än de egentligen är, genom avsaknaden av bebyggelse utmed de stråk som binder samman stadsdelen med övriga delar av staden.

MARKÄGOFÖRHÅLLANDEN

Större delen av programområdet ägs av Skövde kommun, se figur 8. Övrig mark är privatägd alternativt ägd och förvaltad av hyresrättsförening.

Det finns cirka 10 samfälligheter i Södra Ryd. Flertalet av dem innefattar flerfamiljshus alternativt rad- eller kedjehusområden. Inom bostadsenklaverna söder om Timmervägen går fastighetsgränsen i husliv. Fastigheterna ryms i sin tur i tre större samfällighetsområden. Områdets tydliga bostadsenklaver förstärks genom samfälligheterna.

Figur 7. En Lynch-analys är gjord för området

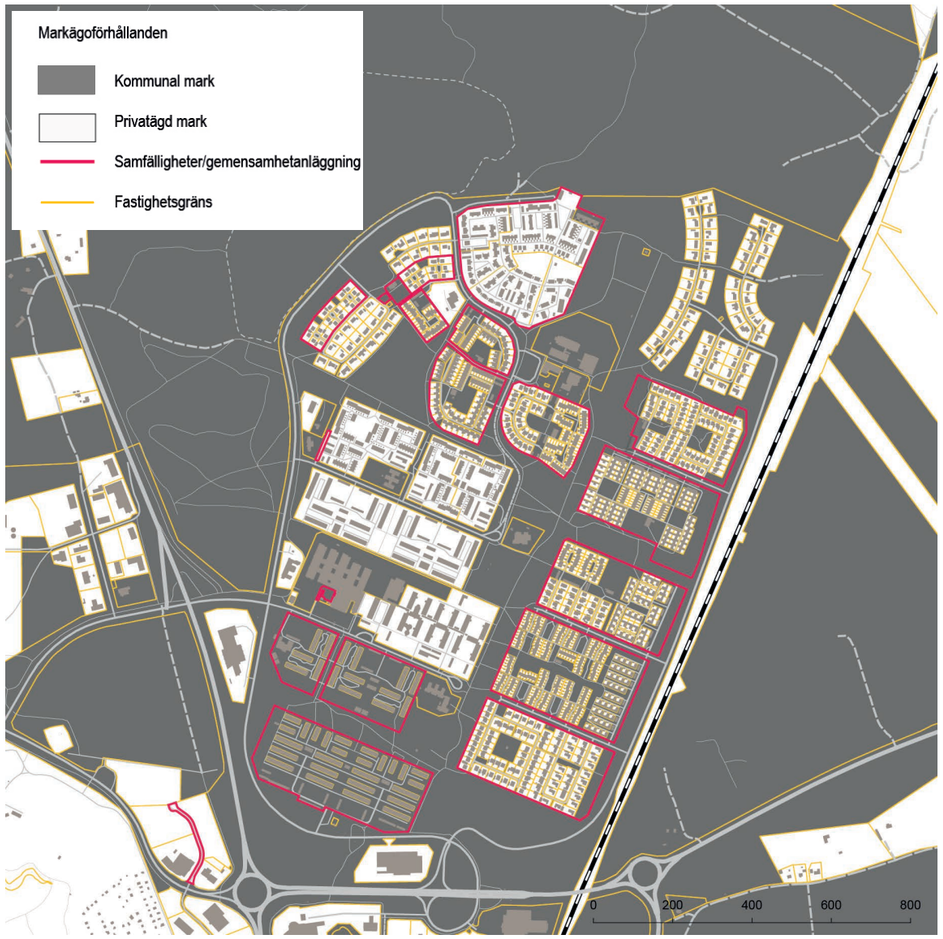

Figur 8. Markägoförhållande

Vision och mål

POLITISKA STYRDOKUMENT OCH MÅL

Programmet utgår från ett antal styrdokument och planeringsunderlag. Föreslagna strategier och fysiska åtgärder bidrar till mål- och visionsuppfyllelse.

Vision Skövde 2025

Vision Skövde 2025 antogs av kommunfullmäktige som en gemensam vision för Skövderegionen. Visionen innebär att alla, kommun, näringsliv, föreningar och andra intressenter, hjälps åt för att utveckla Skövderegionen till en välkomnande och livskraftig del av ett växande Västsverige. Visionen ska ligga till grund för all övergripande och strategisk planering inom det kommunala ansvarsområdet.

Visionens prioriterade utvecklingsområden:

- Regionen
- Attraktiva boendemiljöer
- Kunskapsutveckling och arbete
- Natur och miljö
- Tillsammans
- Vårt varumärke

Dessa områden ska vara styrande för utvecklingen de kommande åren.

I Vision Skövde 2025 beskrivs bland annat att det år 2025 har skapats förutsättningar för det goda livet genom att invånare är nöjda med den samhällsservice som erbjuds, andelen högskoleutbildade är högre än genomsnittet i riket samt att Skövde kommun har 60 000 invånare.

Visionen har tolkats i det folkhälsopolitiska programmet som beskriver betydelsen av attraktiva boende- och livsmiljöer som trygga miljöer, nära till grönytor, god samhällsservice och lättillgängliga mötesplatser. Kunskapsutveckling och arbete handlar om att ge barn och ungdomar goda förutsättningar att lyckas i skolan samt att skapa tydligare kopplingar till arbetslivet för att minska arbetslösheten. Verksamhetsområdet Tillsammans handlar om att medborgaren är i fokus och att verka för möjligheter till delaktighet och inflytande samt utveckla samarbetet med civilsamhället.

Direktiv Områdesutveckling Ryd 2017-2018

Av kommunstyrelsen verksamhetsplan för åren 2016-2018 framgår att områdesutveckling Ryd är en prioriterad aktivitet. Med Södra Ryd menas bostadsområdet i Ryd. Med Ryd menas hela området Ryd som också innefattar Skaraborgs Sjukhus Skövde, Ryds ängar, Västra, Södra och Norra Ryd. Aktuellt planprogram omfattar Södra Ryd.

Direktivet ”Områdesutveckling Ryd 2017-2018” syftar till att tydliggöra styrningen för hur olika utvecklingsarbeten för och inom området Ryd koordineras och samordnas. Direktivet styr samordning av det arbete som utförs inom den kommunala organisationen och arbete som sker i samverkan med lokala grupper som finns i Ryd. En målsättning med områdesutveckling är också att externa aktörer ser vinsten i att delta i utvecklingsarbetet.

Syftet med områdesutveckling Ryd är att i dialog med Rydsborna och olika aktörer verka för att:

- Bibehålla och vidareutveckla samhällsservicen
- Bibehålla och vidareutveckla stadsdelens upplevda trygghet och säkerhet
- Inpendling till Ryd för studier och arbete ökar
- Fler företag och verksamheter, så som till exempel föreningsliv, etableras
- Bilden av Ryd hos icke-Rydsbor nyanseras och förbättras

Skövde kommuns arbete med områdesutveckling i Ryd utgår från ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Tre prioriterade områden har identifierats:

- Inkludering
- Barn och ungas möjligheter
- Attraktiva och jämlika boende- och livsmiljöer

Bild 5. Väggmålning och spontanidrottsplats "KG" i Södra Ryds centrum.

Programförklaring

I Programförklaring för Skövde, mandatperioden 2015-2018, ska det under mandatperioden planeras för trygghetsbostäder utanför centrala Skövde med början på någon av följande platser: Södra Ryd, Stöpen, Skultorp eller Timmersdala.

Boendestrategiskt program

Enligt Skövde kommuns Boendestrategiska program finns behov av tre-fyrarumslägenheter i centrala lägen, såväl nybyggda som äldre lägenheter, både bostadsrätter och hyresrätter. Efterfrågan på begagnade småhus är också stor i Skövde tätort samt efterfrågan på villatomter för nybyggnation i tätorten. Boendet ska gärna vara nära naturen eller annan grönska i kombination med närhet till, alternativt goda kommunikationer till, ett bra utbud av service, handel, skolor, vård och så vidare. Dessutom finns ett behov av boende för morgondagens äldre både i Skövde tätort och i yttertätorterna. Vilket stämmer överens med planprogrammets intentioner.

Trafikstrategi

Trafik i Skövde - Trafikstrategi 2012-03-01 förespråkar förtätning istället för att exploatera i stadens utkant som är ett sätt att minimera resandeökningen. Ny bebyggelse kan innefatta många olika funktioner (Blandstad) för att minska transportbehovet. Ett mål för att minska det individuella bilresandet är att fler ska resa med kollektivtrafik. För att kollektivtrafikens konkurrenskraft gentemot bilen ska öka krävs bland annat bättre restidskvoter, ökad turtäthet och att gångavståndet till närmsta hållplats är acceptabelt.

Cykeln är ett hållbart färdmedel som har stor potential att ersätta en del av de korta bilresor som kan betraktas som onödiga. På grund av Skövdes storlek är cykel det alternativ till bilen som framförallt kan betraktas som rimligt. Cykelparkeringsfrågorna behöver lyftas som en viktig del av ett hållbart transportsystem. Dels för att öka attraktiviteten för cykel som transportmedel och dels för att förbättra möjligheten till kombinerade resor, såsom cykling till och från kollektivtrafik.

För att åstadkomma en god tillgänglighet till nya områden är planeringen av infrastrukturen i ett tidigt skede en nyckelfråga. Genom att låta kollektivtrafiken vara strukturbildande skapas förutsättningar för en god kollektivtrafikförsörjning med god tillgänglighet. För att nya områden med lätthet ska kunna nås med cykel bör behovet av ett huvudcykelnätet ses över. Hur sammanhängande och gena gång- och cykelvägar kan skapas inom området bör studeras i ett tidigt skede.

Till sist bör områdets biltrafikförsörjning planeras. Först efter att förutsättningarna för infrastrukturen är kartlagd och planering-

en av samtliga trafiknät påbörjad bör bebyggelsen planeras och beslutas.

Strategin syftar till att öka cykelns och kollektivtrafikens konkurrenskraft gentemot bilen.

Energi- och klimatplan

Enligt Skövde kommuns Energi- och klimatplan delmål G4 ska samhällsplaneringen bidra till minskad energianvändning och minskade utsläpp av växthusgaser. Energi- och klimatplanen förespråkar gemensamma uppvärmningssystem som exempelvis fjärrvärme. Fjärrvärme lämpar sig bäst i områden med flerbostadshus och större byggnader med lokaler. Förutsättningarna för gemensamma uppvärmningssystem kan främjas i samhällsplaneringen genom förtätning och hög exploateringsgrad inom områden med redan relativt tät bebyggelse. Flerbostadshus och sammanhållen bebyggelse med flera bostäder i sammanbyggda hus förbättrar möjligheterna att utnyttja fjärrvärmens fördelar.

Förtätning av bebyggelsen är även positivt för att minska antalet transporter och energianvändningen för transporter. En hög befolkningstäthet och samlad bebyggelse med utbyggd servicestruktur förbättrar förutsättningarna för att anordna attraktiv kollektivtrafik och att främja cykel- och gångtrafik. Genom att låta kollektivtrafiken vara strukturbildande tillgodoses förutsättningar för en god kollektivtrafikförsörjning med god tillgänglighet i området som följd.

Exempel på åtgärder för att nå delmål G4 som beskrivs i Energi- och klimatplanen är att planprogrammets förslag till nya planerade bostäder ansluts till fjärrvärme, att planprogrammet förespråkar en förtätning med bostäder inom och i anslutning till befintlig infrastruktur och befintligt bostadsområde, att planområdet utvecklas för att gynna gång-, cykel- och attraktiv kollektivtrafik.

SAMMANFATTNING AV KOMMUNENS POLITISKA MÅLBILD

Nedan redovisas några övergripande politiska mål som utgör utgångspunkter för planprogrammets förslag.

- Människan mer i fokus. Folkhälsa, jämställdhet och människors sociala förutsättningar ska beaktas. Sträva efter att nå en blandad befolkningsstruktur och ökad mångfald. (ÖP 2025)
- Öppenhet och beredskap för framtida utveckling. Trygga, tillgängliga och hälsosamma boendemiljöer med tillgång till grönska, barns möjlighet att röra sig fritt, konstnärlig gestaltning i olika former, mötesplatser och möjlighet till spontanidrott. (Boendestrategiskt program)
- Planeringen ska utgå från områdets förutsättningar och ske ur ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart perspektiv. (ÖP 2025)
- Minimera resandeökningen genom förtätning och minska transportbehovet genom att låta ny bebyggelse innefatta många olika funktioner. Låt kollektivtrafiken vara strukturbildande. (Trafikstrategi)
- Öka cykelns och kollektivtrafikens konkurrenskraft gentemot bilen. (Trafikstrategi)
- Skapa upplevelser och mötesplatser. Utveckla och gestalta torg och gaturum och i allmänhet värna och utveckla den gröna miljö vi har i kommunen. (Grön vision)
- Trivsamma stadsmässiga gaturum ska eftersträvas. Grönska ska användas för att försköna, mjuka upp det urbana, sänka bullernivåer, bidra till bättre mikroklimat och ge en positiv inverkan på stadsdelens karaktär. (Grön vision)
- I samband med nyexploatering ska i första hand öppen dagvattenhantering och LOD användas. Fördröjning av dagvatten görs till exempel genom öppna diken och gröna växtbeklädda tak. (Dagvattenpolicy)

Bild 6. Södra Ryds centrum och Timmervägen

Bild 7. Flerbostadshus vid Spånvägen

MEDBORGARDIALOG I SÖDRA RYD

Medborgardialog är en central del i områdesutvecklingen för Ryd. Olika nätverk och områdesgrupper träffas kontinuerligt för att vara delaktiga i utvecklingen av stadsdelen. Resultatet av nätverken och gruppernas medverkan i olika dialoger är en del av underlaget som planprogrammet utgår ifrån.

Framtidskväll 2011

Under 2011 anordnades en "Framtidskväll" på Räddningsskolan i Södra Ryds centrum där 160 personer deltog. Kvällen organiserades av Räddningsskolan, Din Bostad, Föreningsrådet, Rydskolan, Skövde Kommun och Skövde Bostäder. Ett syfte med kvällen var att bland annat utföra en workshop där deltagarna pratade om Södra Ryds styrkor, resurser och fördelar samt svarade på frågor såsom "Hur kan Ryd utvecklas till att bli en attraktiv stadsdel för alla?", "Hur kan Ryd bli en resurs för Skövde?" och "Hur skapar vi integration i Skövde?" Meningen var att resultatet skulle ligga till grund för ett långsiktigt arbete för att utveckla stadsdelen. Workshopens resultat är fortfarande mycket aktuellt och har därför varit grundläggande i arbetet med planprogrammet för Södra Ryd. Resultatet kan läsas i dokumentet Leva och bo i Ryd- en del av Skövde, 2012-05-08.

Medborgarlöfte

Polisen genomförde under våren 2016 medborgardialog i Södra Ryds centrum och Skövde centrum. Med det som underlag har Polisen och Skövde kommun fokuserat på Södra Ryd i medborgarlöftet för 2017. Medborgarlöftet är en del av den samverkansöverenskommelse som är skriven mellan Skövde kommun och Polisen. Även i medborgarlöftet för 2018 prioriteras Södra Ryd som område. Stort fokus i 2018 års arbete är uppbyggandet av grannsamverkan i alla bostadsområden.

Analys utifrån ett barn- och ungdomsperspektiv 2017-01-19

Workshopen genomfördes med Rydskolans elevråd i syfte att inhämta kunskap om södra Ryd utifrån ett barn- och ungdomsperspektiv. Workshopen gav en indikation på hur barn och ungdomar rör sig inom Södra Ryd och var de uppehåller sig på fritiden, var de känner sig otrygga men också vilka platser de ser som sina favoritplatser. Deltagarnas svar har varit vägledande i val av strategi för områdesförnyelsen.

Avstämning önskat läge 2017-02-06

Workshopen genomfördes efter att ett första utkast till ett önskat läge för Södra Ryd hade tagits fram. Workshopen utfördes med Områdesutvecklingsgruppen som har representanter från till exempel fastighetsägare, Skövde kommun, Rydskolan, vårdcentralen, näringsliv, kyrkor och diverse föreningar. Syftet med workshopen var att granska och justera den framtagna beskrivningen av ett önskat läge för Södra Ryd.

Workshop områdesutveckling Ryd 2017-02-21

Syftet med workshopen var att identifiera Ryds styrkor och svagheter samt att formulera hur vi når önskat läge.

Deltagarna i workshopen bestod av en blandning av olika åldrar och kom från olika platser i Skövde. Även om majoriteten som deltog var från Södra Ryd.

Hållbar områdesförnyelse 2017-04-05

Workshopen utgick från förslag till utbyggnadsprinciper och fysiska åtgärder, se bilaga 3. Deltagarna var politiker och tjänstepersoner. Workshopens huvudsyfte var att informera om planprogrammet, förankra framtagna principer och diskutera de viktigaste händelseförloppen för att nå målet, en attraktiv stadsdel med koppling till staden.

Workshopen syftade även till att gemensamt diskutera och ge förslag på hur politiker och tjänstepersoner kan bidra till en positiv identitet för Södra Ryd. Diskussionerna ligger till grund för de viktigaste händelseförloppen för att nå en hållbar områdesförnyelse i Södra Ryd. Under dialogen identifierades kollektivtrafik och de allmänna platserna som de viktigaste frågorna att prioritera vid utvecklingen av Södra Ryd.

Många av synpunkterna från workshopen stämmer överens med de principer som formulerats i projektet och som föreslås i planprogrammet. Vissa av synpunkterna kommer att prövas senare under planeringsarbetet eller vid genomförandet av planen.

Bild 8. **Rundvandring och workshop med politiker.**

Bild 9. **Workshop med Rydskolans elevråd.**

ANALYS

En kombination av både traditionella och nytänkande metoder har använts för att åstadkomma ett socialt hållbart förslag till planprogram. Med traditionella metoder menas inläsning, platsbesök, inventeringar, medborgardialoger, samt områdes-, statistik- och GIS-analyser. Den för ett planprogram mer icke-traditionella metoden som har använts grundar sig på forskning inom områdes- och platsidentitet.

Identitetsaspekter är en nyckelfråga för socialt hållbar förnyelse av bostadsområden.

Boverket beskriver betydelsen av identitet så här;

> *”...insatser för att stärka områdesanknuten identitet och självkänsla är en förutsättning för att en framgångsrik fysisk upprustning ska ge bestående resultat.”*

Metodbeskrivning

THE CITY BRANDS INDEX HEXAGON

Metoden som har använts bygger på The City Brands Index hexagon som är framtagen av Simon Anholt, (Competitive Identity, Simon Anholt, 2007). Simon Anholts forskning visar på att det framförallt finns sex aspekter som påverkar hur en stad uppfattas, se även figur 9.

- Statusen (the presence); hur välkänd en stad är, vad den är känd för och om det till exempel kommer många besökare
- Potentialen (the potential); de ekonomiska och utbildningsmässiga möjligheterna som finns att ta del av i en stad
- Människorna (the people); om en stad uppfattas som välkomnande, inkluderande och trygg
- Förutsättningarna (the prerequisites); vilka samhällstjänster som finns i en stad (till exempel kollektivtrafik, skolor, idrottsplatser), hur bostadsmarknaden ser ut, och vilka boendeformer som finns tillgängliga
- Pulsen (the pulse); hur spännande en stad uppfattas att vara, om det finns intressanta saker att göra, både för besökare och boende
- Platsen (the place); hur en stad ser ut, den fysiska miljön, arkitekturen, estetiska aspekter och klimat

Figur 9. De sex aspekterna som påverkar hur en stad uppfattas, framtagen utifrån The City Brands Index Hexagon

Södra Ryd är inte en stad utan en stadsdel. Metoden går att använda även på en stadsdel och är mycket relevanta för att få en bild av hur området uppfattas.

Utifrån The City Brands Index hexagon beskrivs först befintliga förutsättningar eller ett nuläge i Södra Ryd. Som underlag till nuläge har egna inventeringar och traditionella analysmetoder, kommunala inventeringar och utredningar, Skövde kommuns översiktliga vision för Södra Ryd, media (webbsökningar), tidigare utförda medborgardialoger och workshop med kommunpolitiker (se sidan 16 Medborgardialog i Södra Ryd), använts.

Önskat läge

Utifrån The City Brands Index hexagon beskrivs sedan ett framtidsscenario eller önskat läge för Södra Ryd, där samma underlag har använts och analyserats utifrån de sex aspekterna, se figur 10.

För att ta Södra Ryd från ett nuläge till ett önskat läge föreslås en strategi med ett antal principer och åtgärder, strategin framgår av planprogrammets programförslag. Principer och åtgärder har formulerats i samråd med områdesutvecklingsgruppen och Skövde kommun. Dessa principer och åtgärder redovisas i planprogrammet. Målet är att detta planprogram ska vara ett vägledande dokument och verktyg för en socialt hållbar stadsutveckling och förnyelse av Södra Ryd som alla intressenter har medverkat till och kan stå bakom.

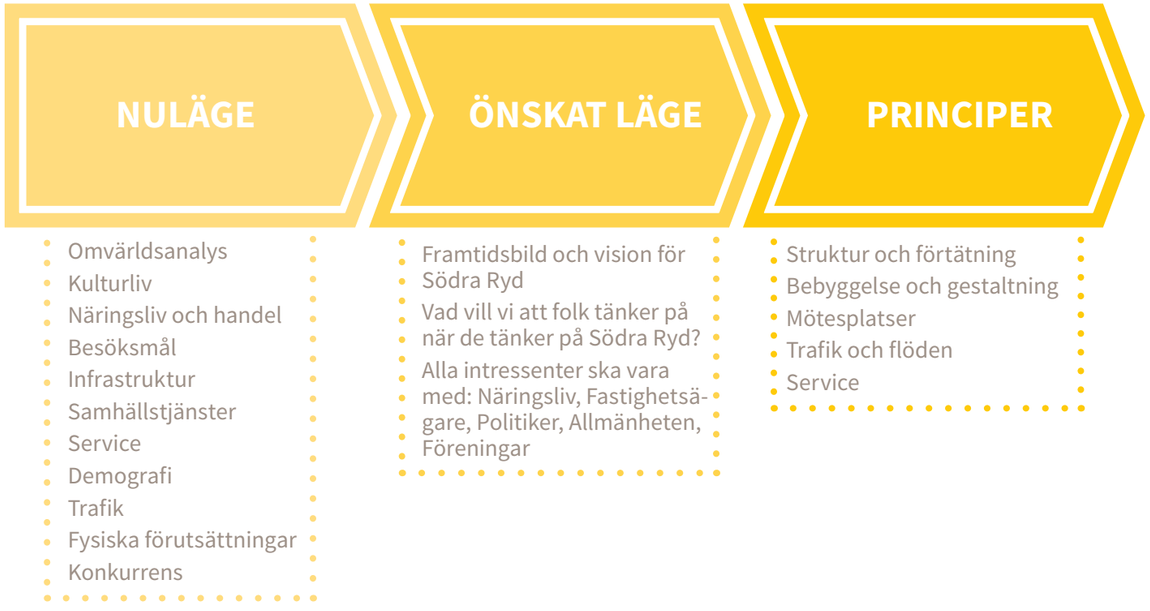

Figur 10. Arbetsprocess för framtagning av principer

STATUS

Statusen (the presence); hur välkänd en stad är, vad den är känd för och om det till exempel kommer många besökare.

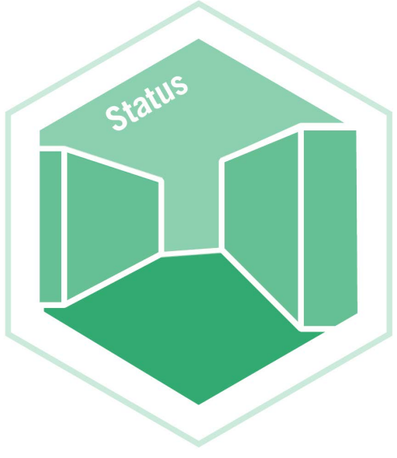

Nuläge

- Välkänt i Skövde
- Allmän uppfattning om att Södra Ryd har ett dåligt rykte och därmed låg status, men Södra Rydsborna tycker att bilden är orättvis
- Mångkulturellt
- Familjevänligt
- Närhet till naturen
- Skadegörelse
- Stökiga ungdomar i centrum
- Media har en tendens att skriva om Södra Ryd ur ett problematiserande perspektiv

Önskat läge

- Välkänt i Skövde
- Södra Ryd ska ha en egen positiv identitet
- Mångkulturellt
- Familjevänligt
- Välkomnande
- Närhet till naturen
- Tryggt
- Aktivt och mycket som händer
- Besöksmål
- Media rapporterar om alla de positiva sakerna som händer i Södra Ryd
- De boende känner att de återtar berättelsen om Södra Ryd

POTENTIAL

Potentialen (the potential); de ekonomiska och utbildningsmässiga möjligheterna som finns att ta del av i en stad.

Nuläge

- Det finns få arbetstillfällen i Södra Ryd - totalt 0,08 arbetstillfällen per invånare i hela Södra Ryd (2014), jämfört med 0,61 arbetstillfällen per invånare i Skövde Kommun som helhet
- 514 arbetstillfällen totalt i Södra Ryd, med en arbetsinpendling på 395 personer (2015)
- ”Samhället kommer till Södra Ryd och tjänstgör under dagen och åker sedan hem igen”
- 21 procent arbetslösa i Södra Ryd centrum jämfört med Skövde i stort som har 5,3 procent. Ryd Barkvägen ligger på 6,2 procent (2016)
- Stor potentiell marknad – ungefär lika många invånare som i Karlsborgs kommun (6700 invånare)
- Många förskolor
- Rydskolan
- Det finns få utbildningsmöjligheter och få entreprenörssatsningar
- Cykelkurs finns, matlagningskurs, språkcafé
- Det som är unikt för området; mångkulturellt, närhet till natur, grönstråk

Önskat läge

- Fler företag startas av boende i Södra Ryd
- Nya företag och verksamheter finns i Södra Ryd
- Fler jobbtillfällen i och nära Södra Ryd
- Fler boende har arbete
- Skola för alla åldrar
- Fler utbildningsmöjligheter i form av praktik- och lärlingsplatser
- Fler Södra Rydsbor arbetar i Södra Ryd

MÄNNISKOR

Människorna (the people); om en stad uppfattas som välkomnande, inkluderande och trygg.

Nuläge

- Många eldsjälar finns
- Alla åldrar är representerade, många nationaliteter
- Lokalbor känner sig trygga men närpolis önskas
- Folksamlingar av män och ungdomar i centrum upplevs av vissa som en otrygghetsfaktor
- Framförallt kvinnor väljer att inte vistas i centrum

Önskat läge

- Många eldsjälar finns
- Alla åldrar är representerade, många nationaliteter
- Alla känner sig trygga och välkomna i den offentliga miljön
- Alla Södra Rydsbor vill vara i Södra Ryds centrum
- Skövdebor vill besöka Södra Ryd
- Södra Ryd är känt som ett tryggt och välkomnande område

PULS

Pulsen (the pulse); hur spännande en stad uppfattas att vara, om det finns intressanta saker att göra, både för besökare och boende.

Nuläge

- Inte mycket att se eller göra i centrum
- Vinterkalas - ett välbesökt och uppskattat evenemang
- Viss aktivitet kring KG, Lilla Sommarland och fotbollsplanen
- Folkströmningar till kyrkorna, ett antal kyrkor och föreningar ligger utanför Södra Ryd
- Många möjligheter till rekreation såsom löpning, orientering och skogspromenader

Önskat läge

- Södra Ryd är en aktiv och livlig plats där mycket händer och det finns något för alla
- Många besökare kommer till Södra Ryd från övriga delar av Skövde
- Södra Rydsbor använder centrum för att träffas, fika, umgås och handla
- Det finns mycket liv och rörelse vid och mellan de nya mötesplatserna
- Många möjligheter till rekreation såsom löpning, orientering och skogspromenader

FÖRUTSÄTTNINGAR

Förutsättningarna (the prerequisites); vilka samhällstjänster (till exempel kollektivtrafik, skolor, idrottsplatser) som finns i en stad, hur bostadsmarknaden ser ut, och vilka boendeformer som finns tillgängliga.

Nuläge

- Samhällsservice finns i form av; vårdcentral, folktandvården, gruppbostäder, avlastningshem, familjecentral med BVC, fritidsgård, bibliotek, räddningsskolan, skolor och förskolor
- Många parkeringsplatser, lokalbusslinjer finns med begränsat antal hållplatser, omfattande gång- och cykelnät
- Mataffärer, kiosk, gatukök, restaurang, frisörsalonger, skräddare
- Åtta kulturföreningar kopplade till olika nationaliteter. Musik-, dans- och teaterföreningar saknas. En idrottsförening finns (FC Skövde). Rydskolans och Fjärilskolans idrottshall används av många föreningar men dessa har dock få medlemmar från Södra Ryd.
- Fem kyrkor finns för boende i området, men ett antal av dessa ligger i ett industriområde väster om Södra Ryd
- Få flexibla lokaler finns för nystartade verksamheter
- Få mötesplatser av bra kvalité finns utomhus och ingen ordentlig torghandel
- ”Lilla Sommarland” är populärt för alla åldrar men är i behov av upprustning
- Ett litet populärt odlingsprojekt har påbörjats
- Många mindre lekplatser finns i anslutning till bostäderna. Aktivitetsplan ”KG” är en favoritplats för elever och ungdomar. En mindre skatepark finns
- 21 procent äganderätt, noll procent bostadsrätt och 79 procent hyresrätt i Ryd Centrum. 55 procent äganderätt, 44 procent bostadsrätt och en procent hyresrätt i Ryd Barkvägen. Det är cirka 50 procent billigare med villa, kedjehus, radhus, lägenhet och parhus i Södra Ryd än i övriga Skövde kommun
- Väntetiden för en bostad är endast kortare på villor, annars är det ungefär lika lång väntetid som i övriga Skövde kommun. Detta gäller även hyreslägenheter. Efterfrågan på boende kan därför antas finnas

Önskat läge

- Samhällsservice finns kvar
- Flera privata initiativ och verksamheter finns i Södra Ryd
- Förbättrad tillgänglighet för kollektivtrafik
- Musik-, dans- och teaterföreningar med mera finns. Flera idrottsföreningar finns som har tillgång till träningsplatser och omklädningsrum.
- Religiösa byggnader och föreningslokaler ligger inom Södra Ryd
- Flexibla lokaler finns för nystartade verksamheter
- Det finns en variation av mötesplatser och aktiviteter som passar olika åldrar.
- Mötesplatser och verksamheter finns vid Södra Ryds centrum som bygger på idéer kring mat och kultur.
- Mötesplatser och verksamheter finns i Södra Ryd som bygger på idéer kring hälsa och det gröna
- Mötesplatser och verksamheter finns i Södra Ryd som bygger på idéer kring aktivitet och idrott
- Mötesplatser och verksamheter finns i Södra Ryd som bygger på idéer kring familj och fritid
- Det finns unika besöksmål i Södra Ryd som attraherar besökare från övriga delar av Skövde
- En större variation och geografisk spridning i boendeform
- En större variation i storlek på bostäder till ett rimligt pris
- Trygghetsboende och ålderdomshem finns i Södra Ryd

PLATS

Platsen (the place); hur en stad ser ut, den fysiska miljön, arkitekturen, estetiska aspekter och klimat.

Nuläge

- Gång- och cykeltrafik skild från biltrafik
- Bra cykelmöjligheter
- Grön miljö, inte mycket variation, mycket gräsytor
- Mycket skog utanför Södra Ryd
- Många skogspartier inom Södra Ryd, vissa barn upplever dessa som otrygga men samtidigt som en plats för lek. Dessa kan även upplevas som barriärer
- Bullerstörning från tåg
- Många barriärer både inom området och utåt
- Storskaligt, ej mänsklig skala
- Enklaver av olika boendeformer
- Gaturum gjort för bilar, inte människor
- Asfalt och parkering tar mycket plats i centrum
- Slitet i centrumdelen
- Stora gräsytor
- Tydliga entréer saknas
- Stora vägar skapar barriäreffekter

Önskat läge

- Bra cykelmöjligheter
- Det offentliga rummet har hög kvalité i utformning, material och skötsel
- Det offentliga rummets gestaltning lyfter fram Södra Ryds identitet
- Nya byggnader har hög kvalité i arkitektonisk form och material
- Timmervägen och Barkvägen är attraktiva stadsgator
- Södra Ryd har ett attraktivt och inbjudande centrum
- Välkomnande och tydliga entréer
- Barriäreffekterna mellan Södra Ryd och omkringliggande rekreationsområden och bostadsområden har minskat
- Barriäreffekterna inom Södra Ryd har minskat

PRINCIPER

Kapitlet beskriver övergripande principer för områdesförnyelse i Södra Ryd baserat på analysen av området. Principerna ligger till grund för hel planprogrammet och föreslås ligga till grund för kommunens fortsatta arbete med kommande utvecklingsprojekt, detaljplaner och bygglovshantering.

Skövde kommuns utgångspunkt är att genom detaljplaneläggning, bygglov- och annan lovgivning främja mångfald, variation och flexibilitet i den fysiska miljön.

Skövde kommuns arbete med områdesutveckling i Ryd utgår från ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Inkludering, barn och ungas möjligheter och attraktiva och jämlika boende- och livsmiljöer har identifierats som tre prioriterade områden.

Områdesförnyelsen bör ta fäste i befintlig struktur och skapa en robust och flexibel stadsdel som kan utvecklas över tid. En kommunikationsplan som har sin utgångspunkt i det önskade läget för Södra Ryds identitet bör upprättas för att underlätta intern- och extern kommunikation.

Grundprinciper

Genom en gemensam grundsyn för hur Södra Ryd ska utvecklas och förnyas skapas goda förutsättningar att steg för steg göra området till en hållbar stadsdel.

Boverket har identifierat fem återkommande teman som i hög grad är närvarande i den aktuella diskussionen om socialt hållbar stadsutveckling i allmänhet och förnyelse av utsatta bostadsområden i synnerhet. Dessa är helhetssyn, variation, samband, identitet, inflytande och samverkan.

Dessa fem teman har använts för att identifiera tio grundprinciper för områdesutvecklingen i Södra Ryd.

HELHETSSYN

Att se områdesförnyelse som en del i den övergripande stadsutvecklingen och att kombinera fysiska och sociala åtgärder.

- Södra Ryd utgör en levande del av staden och dess utveckling.
- Områdesförnyelsen i Södra Ryd fokuserar på människan, den fysiska miljön och dess funktioner. Alla tre delarna är lika viktiga och ska samordnas.
- Områdesutveckling i Södra Ryd utgår från ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet.

VARIATION

Att åstadkomma större variation när det gäller funktioner, boendeformer och gestaltning.

- Kvalitéer som finns i Södra Ryd bevaras och utvecklas.
- Utveckling och förtätning av den fysiska miljön bidrar till ökad variation, inkludering, jämlikhet och jämställdhet.
- Södra Ryd är en blandad stadsdel. Undvika enklaver och främja en blandning av olika boendeformer, funktioner och arbetsplatser.

SAMBAND

Att länka samman olika delar av staden.

- Södra Ryd kopplas samman med angränsande stadsdelar vilket skapar rörelsemönster till och från samt inom stadsdelen som bidrar till genomströmning och ett levande stadsliv.
- Människor orienterar sig och rör sig enkelt och gent och hållbara transportmedel prioriteras.

IDENTITET

Att skapa förutsättningar för en positiv identifiering med sitt bostadsområde och ge detta en tydligare och mer positiv identitet utåt.

- Södra Ryd ges möjlighet att ses som en egen stadsdel, med egen identitet och utvecklingsmöjligheter.

INFLYTANDE OCH SAMVERKAN

Att all områdesförnyelse behöver utgå från dem som bor i området och genomföras i samverkan mellan berörda aktörer.

- Boende i Södra Ryd kan påverka och tycka till vid förändringar i stadsdelen.

Stadsbyggnadsprinciper

Med grundprinciperna och önskat läge som grund har stadsbyggnadsprinciper tagits fram. Stadsbyggnadsprinciperna är kategoriserade i fem områden, Struktur och Förtätning, Bebyggelse och Gestaltning, Mötesplatser, Trafik och Flöden samt Service. Underrubrikerna följer grundprinciperna och innehåller en sammanfattning av önskat läge.

STRUKTUR OCH FÖRTÄTNING

Helhetssyn

- Förtätning av mindre nyttjad mark för att binda ihop stadsdelen och skapa mångfald, variation, förstärka rumsligheten och social hållbarhet.

Samband

- Förtätning utmed huvudstråk och vid noder prioriteras för att stärka och markera platsen.
- Närheten till naturen ska bevaras och förstärkas med bättre kontaktytor så att det upplevs som enkelt att nå rekreationsområden.
- Framtida utbyggnadsområden norr om Södra Ryd integreras med den befintlig bebyggelsen.

Identitet

- Stora öppna ytor bör delas upp och skalas ner för att få en mer mänsklig skala.
- Välkomnande och tydliga entréer till stadsdelen.

BEBYGGELSE OCH GESTALTNING

Variation

- Nya byggnader bör sträva efter hög kvalité i arkitektonisk form och i val av material.
- Tekniska anläggningar, dagvattenhantering och liknande funktioner gestaltas och utformas för att bidra både funktionellt och estetiskt till stadsmiljön.
- Högre bebyggelse koncentreras till centrumtorget, stadsdelsgator och noder och utgår från platsens betydelse och funktion samt det offentliga rummets proportioner och skala.
- Bostadsutbudet inom befintliga och kommande bostadsområden bör erbjuda variation i byggnadstyper, storlekar, pris och upplåtelseformer.
- Offentliga rum utformas för att kunna användas dygnet runt under hela året.
- Gröna ytor såsom gräsmattor, naturmark och parkmark gestaltas för att öka naturvärdet och samtidigt skapa en större variation i grönstrukturen.

Samband

- Tydliggöra vad som är offentliga och privata ytor.
- Bottenvåningar mot allmänna platser vid huvudstråk och större mötesplatser bör ha aktiva fasader med offentlig karaktär.

MÖTESPLATSER

Helhetssyn

- Mötesplatser ska vara strategiskt viktiga och ha som syfte att överbrygga sociala klyftor och stärka den sociala hållbarheten.

Variation

- Vid större noder koncentreras funktioner och aktiviteter för att skapa möten under större delar av dygnet.

Samband

- Välbesökta målpunkter ska finnas på strategiska platser nära Södra Rydsborna. Såsom kulturella byggnader och samlingslokaler eller likande målpunkter ges plats utmed huvudstråk eller i närheten av noder.

Identitet

- Mötesplatser ska vara tillgängliga för alla.
- Mötesplatser ges olika karaktär med hög kvalitet på utformning, material och skötsel.
- Mötesplatser och verksamheter som bygger på idéer kring mat och kultur koncentreras till Södra Ryds centrum.
- Södra Ryds mötesplatser och verksamheter utgår från idéer kring hälsa, och natur, aktivitet och idrott, familj och fritid.
- Sammanlänkade mötesplatser med variation i innehåll skapar liv och rörelse och förstärker Södra Ryds identitet som mångkulturellt, familjevänligt och välkomnande.
- Unika besöksmål, aktiviteter och evenemang skapas för att attrahera besökare från hela Skövde kommun.

TRAFIK OCH FLÖDEN

Helhetssyn

- Trygga offentliga rum och gång- och cykelvägar prioriteras.

Variation

- Prioriterade stråk erbjuder ett brett utbud av ytor för spontan lek, aktivitet, promenader och vila.

Samband

- Södra Ryds slutna gatustruktur bör, där lämpligt, öppnas upp för genomströmning för att knyta samman bostadsenklaver som idag är isolerade och har svag koppling till centrum.
- Prioriterade stadsdelsgator, grönstråk, bussgator och gång- och cykelstråk utgör sammanbindande länkar och ges tydlig gestaltning för att underlätta orinterbarhet.
- Människor passerar centrum för att möjliggöra för möten och främja handel.
- Stadsdelens gatunät och stråk kopplas till befintliga och framtida stadsdelar för att skapa en tydlig infrastruktur.
- Områdets ytterkanter gestaltas för att främja kopplingar till funktioner utanför Södra Ryd och övervinna barriäreffekter.
- Kollektivtrafiken utvecklas genom nya bussgator som utformas i samspel med befintliga funktioner och med hög trafiksäkerhet.
- Kollektivtrafik och gång- och cykeltrafik prioriteras.

SERVICE

Variation

- Flexibla och billiga lokaler eftersträvas för att främja nystartade företag.
- Det ska finnas möjlighet till att anordna skola för alla åldrar.
- Det ska finnas möjlighet till att anordna vårdcentral, folktandvård och familjecentral centralt i Södra Ryd.

Samband

- Skapa tydliga flöden mellan olika samhällsfunktioner.

Identitet

- Verksamheter och funktioner som skapar möjlighet till positiv sysselsättning prioriteras.

Figur 11. Process för planprogrammet.

PROGRAMFÖRSLAG

Programmet ska ge förutsättningar för Södra Ryd att utvecklas långsiktigt, hållbart och attraktivt.

Det finns stora möjligheter att förtäta, komplettera och bygga ut stadsdelen utifrån befintliga kvaliteter. Identitetsskapande åtgärder, nya bostäder och strukturförändringar innebär att stadsdelen kan utvecklas utifrån sina förutsättningar och värden med en tydligare koppling till omgivningen.

Förslag till områdesförnyelse i Södra Ryd ska ta fäste i åtgärder som främjar ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet samt integration inom stadsdelen, omgivningen och staden i stort. Utvecklingen ska stärka Södra Ryds identitet och på sikt nå stadsdelens önskade läge.

Aktivitetsstråket, centrum och en attraktiv kollektivtrafikförsörjning har identifierats som byggstenarna för att nå stadsdelens önskade läge och goda förutsättningar för social hållbarhet.

På sikt ger fler invånare i Södra Ryd ett bättre underlag för service och profilering. Befolkade platser och stråk ger ökad trygghet och kan leda till unika målpunkter i stadsdelen.

Visionsbild

Visionsbilden redovisar föreslagen strukturförändring och kompletterande bebyggelse i schematiska kvarter, se figur 12. Visionsbilden visar en struktur för området som ska tåla nya tillskott och förändringar under en lång tid utan att helhetskaraktären förloras. De detaljplaner som planprogrammet leder till kommer att utreda och reglera markanvändningen i detalj.

FOKUSOMRÅDE A-F

Utifrån genomförd identitetsanalys, studier av befintliga förutsättningar och föreslagna principer har ett antal fokusområden identifierats som viktiga för att nå målet om en attraktiv stadsdel med tydlig egen identitet.

Fokusområdena som utgör programförslaget är:

A. Kopplingar med omgivningen
B. Struktur och kommunikation
C. Stråk och mötesplatser
D. Bebyggelse
E. Service, näringsliv och kultur
F. Identitet

Delområden

Utifrån fokusområde, A-F, beskrivs geografiska delområden som identifierats som särskilt viktiga för Södra Ryds utveckling. Åtgärder som är identitetsskapande och bidrar till ökad integration lyfts särskilt fram. Se bilaga 1 Programförslag -Delområden.

Förslag till utveckling av delområden är:

1. Förtätningszon Centrum/Timmervägen
2. Förtätningszon Grönstråket
3. Utvecklingsområde Västra Skogsrovägen
4. Förtätningszon Barkvägen
5. Utvecklingsområde Ryd 15:15
6. Aktivitetsparken KG
7. Stadsdelsparken Lilla sommarland och Fjärilsparken
8. Hälsoparken Hälsans Park
9. Utvecklingsområde Östra Skogsrovägen

HÄNDELSEFÖRLOPP ÖVER TID

För att underlätta kommande beslut, val av detaljplaneprocesser och prioriterade satsningar vad gäller fysiska åtgärder har särskilt viktiga händelseförlopp diskuterats och konkretiserats utifrån programförslagets visionsbild om önskvärd utveckling.

Händelseförloppen redovisas genom tre olika tidsperspektiv:

- Inom en snar framtid (2018-2025)
- Inom 20 år (2025-2040)
- På lång sikt (2040-framåt)

Bild 10. **Bostäder vid Huggargränd.**

Bild 11. **Lekplats vid Stockvägen.**

Teckenförklaring

- Schematiskt redovisade kvarter
- Aktivitetsområden
- Sammanhängande grönstråk
- Motionsspår
- Illustrerat vägnät (vita linjer)
- Illustrerat gång- och cyklenät (vita linjer)
- Befintlig bilväg
- Vägområde ÖP
- Illustrerad stadsdelsgata, gatugrönska
- Nya väganslutningar, Bilväg
  - Timmervägen- Fredrikbergsvägen
  - Skövde Norra-Stenelidsvägen
- Bilfritt gångstråk
- Ringled i norr
  - Mellan Västra och Östra Skogsrovägen
  - Koppling till entré Nordväst och entré Nordöst
- Bussgata i 3 etapper
  - Mellan Timmervägen och Fredrikbergsvägen
  - Mellan korsningen Timmervägen/Fredrikbergsvägen - Mötesplats Mitt
  - Mellan Möteplats Mitt och Skövde Norra
- Anslutning mot Stadsskogen/Trädgårdsstaden
- Illustrerade busshållplatser
- Station Skövde Norra
- Centrum/Torget
- Nya entréer
- Illustrerad dagvattenhantering
- På/avfart väg 26
- Illustrerade Aktivietspark/Stadsdelspark/Trädgårdspark
- Befintliga byggnader
- Befintlig vegetation
- Skyddszon nyckelbiotop

Figur 12. Visionsbilden redovisar föreslagen strukturförändring och kompletterande bebyggelse i schematiska kvarter

Fokusområden

A. KOPPLINGAR MED OMGIVNINGEN

Attraktiv målpunkt

Södra Ryd ska utvecklas till en attraktiv målpunkt med enkla flöden till omkringliggande områden och vidare till Skövde centrum. Det ska vara enkelt att nå även södra delarna av Skövde samt friluftsområden såsom Karstorp och Billingen.

Genom att öka flödet genom stadsdelen synliggörs områdets kvaliteter, attraktivitet och mångfald vilket skapar förutsättningar för både fysisk och social integration. Därigenom skapas mötesplatser som tillsammans bildar underlag för profilering och unika utbud.

Viktiga flöden

Via nya flöden genom stadsdelen skapas flera nya entréer till Södra Ryd och därtill viktiga mötespunkter och stråk, se figur 13 och 14. Flödet Södra Ryds centrum - Station Skövde Norra - Fjärilskolan ska beaktas i kommande detaljplaner. Flödet skapar en ny knutpunkt framförallt för kollektivtrafik samt gång- och cykeltrafik i stadsdelens mest centrala punkt, Mötesplats Mitt.

Om en exploateringen av Södra Ryd sker utan förändringar i infrastrukturen sker ökningen av trafik relativ jämt fördelat mellan Östra och Västra Skogsrovägen samt Timmervägen, se bilaga 6. Gaturummen inom Södra Ryd kan klara den ökade trafikmängden men kapacitetsproblem kan uppstå vid Entré Söder och Entré Väst. Kapacitetsproblemen minskar när nya entréer i norr och öst öppnas.

Den nya kopplingen mellan Timmervägen och Fredriksbergsvägen resulterar i ett högre trafikflöde på Timmervägen. Att öppna upp enbart för kollektivtrafik skulle inte riskerar att skapa kapacitetsproblem på samma sätt som att öppna för både kollektivtrafik och biltrafik.

Kopplingar

Programområdets läge och strategiska placering nära Skaraborgs Sjukhus Skövde, utvecklingsområden Stadsskogen och Trädgårdsstaden, verksamhetsområden Norra- och Västra Ryd samt eventuellt nytt stationsläge, Skövde Norra gör kopplingar viktiga. Det gäller kopplingar via kollektivtrafik, gång- och cykel, biltrafik och spridningskorridorer.

För att stadsdelen ska bli integrerad och bilda ett nätverk av stråk med omgivningen krävs att samband skapas med hjälp av olika kopplingar genom befintliga barriärer. Kopplingarna mot omgivningen ska vara attraktiva, trafiksäkra och trygga.

I detta avsnitt redovisas åtta kopplingspunkter som identifierats som viktiga för att sammanlänka stadsdelen med omgivningen, se figur 13.

Figur 13. **Framtida flöden genom Södra Ryd och till omgivningen**

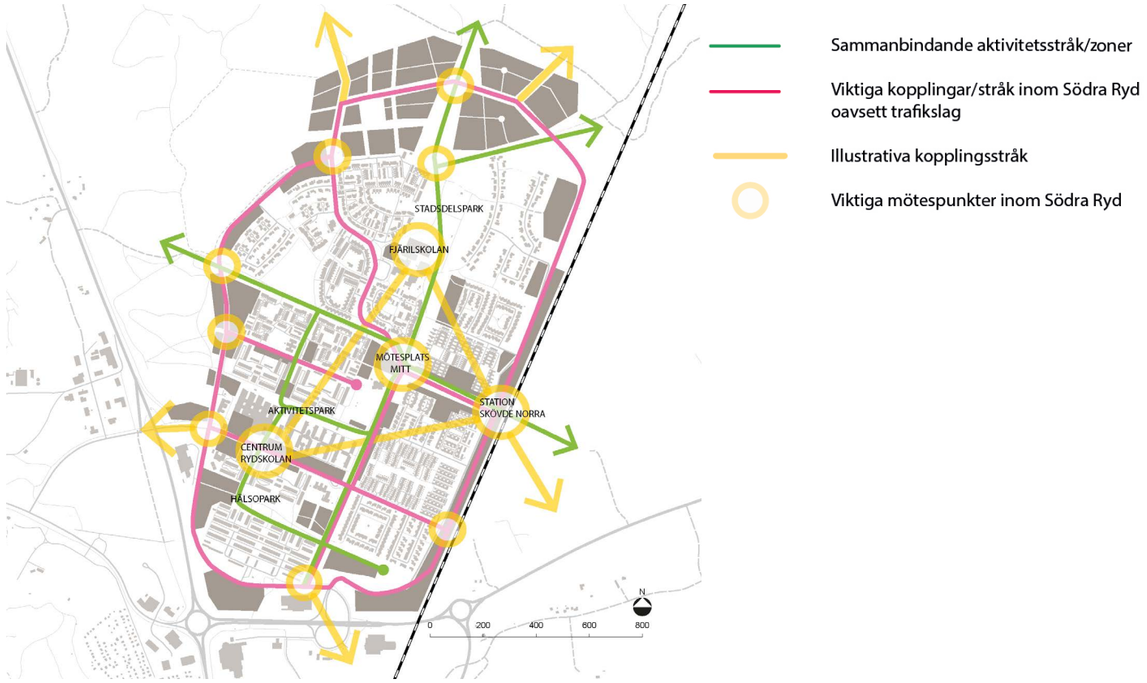

Figur 14. **Viktiga målpunkter inom Södra Ryd och flöden däremellan**

Koppling 1

Vid korsningen Västra Skogsrovägen/Timmervägen finns idag en tydlig entrépunkt och koppling till omgivningen. Denna plats är en av stadsdelens viktigaste målpunkter, både som entré till stadsdelen, stråk till Västra Ryd och Skaraborgs Sjukhus Skövde och till programområdets rekreationsområden.

Kopplingen stärks av föreslagen på- och avfart på väg 26 vilket leder trafikanten direkt in i stadsdelens centrala delar. Ny bebyggelse intill kopplingspunkten stärker den visuella upplevelsen av att befinna sig i Södra Ryd. Bebyggelsen ska utformas så att entrén till stadsdelen blir tydlig och välkomnande.

Det är viktigt att tidigt i utvecklingen av stadsdelen åstadkomma en stadsmässig och välkomnade gestaltning av gång- och cykelförbindelsen västerut via befintlig tunnel.

Koppling 2

Kopplingen är en befintlig anslutning för gång- och cykeltrafik mellan Södra Ryd och rekreationsområdet samt målpunkter väster om väg 26. Kopplingen kommer ges större betydelse genom ett ökat flöde mellan Västra Skogsrovägen och dess nya målpunkter i form av samlingslokaler, bostäder, busshållplatser och Station Skövde Norra (koppling 5). Kopplingen fungerar även som viktig spridningskorridor.

Koppling 3

Kopplingen blir en viktig entré som områdets nya huvudinfart från norr, för framför allt bil- och kollektivtrafik. Kopplingen ansluter till verksamhetsområdet Norra Ryd och vidare till väg 26. Nytt vägnät kopplas på det i ÖP 2025 redovisade vägstrukturen. Kopplingen knyter även Västra Skogsrovägen till Stenelidsvägen och utgör en viktig länk för stadsdelens nya viktiga flöde via stadsdelens mitt.

Koppling 4

Kopplingarna kan bli en ny entré i nordost för framförallt biltrafik kopplad till väg 26 och Stadsskogen. Nytt vägnät kopplas på det i ÖP 2025 redovisade vägstrukturen.

Koppling 5

Platsen är en av stadsdelens viktigaste målpunkter på lång sikt, både som entré till stadsdelen, stråk mellan Stadsskogen och Södra Ryds centrum och plats för omstigning mellan olika trafikslag. Målet är att skapa en naturlig och direkt förbindelse mellan Station Skövde Norra och Södra Ryds centrum via grön- och kollektivtrafikstråk. Kopplingen stärker även gång- och cykeltrafiken. Denna koppling utgör navet vid en strukturförändring inom och till Södra Ryd.

Platsens viktiga funktion som knutpunkt gör att det måste finnas en tillräcklig stor yta som ger utrymme för folkliv, busshållplatser, cykelparkering, omstigning mellan olika kollektivtrafikslag och en uppgång för en framtida tågstation. I kommande utredningar ska möjlighet för koppling med biltrafik studeras närmare.

Koppling 6

Kopplingen är en befintlig anslutning för biltrafik längs Östra Skogsrovägen till anslutande bostadsenklaver längs Fredriksbergsvägen. Kopplingen kommer genom ny vägförbindelse mellan Timmervägen och Fredriksbersvägen för kollektivtrafik och på lång sikt biltrafik vara strategiskt viktig för nytt resmönster och ökat flöde genom Södra Ryds centrum. På lång sikt även koppling till Stadsskogen för gång- och cykeltrafik.

Koppling 7

Kopplingen blir en viktig entré som områdets huvudinfart från söder. Kopplingen är viktig som länk mellan Södra Ryd och närliggande befintliga områden som Kvarnsjön, Karstorp, Lunden och Stallsiken men även kommande områden som Stadsskogen. Det är viktigt att gatan får en stadsmässig gestaltning.

Koppling 8

Kopplingen blir en viktig mötespunkt för rörelser inom Södra Ryd. Den nya bussgatan i parkmiljö ansluter i en första etapp Timmervägen/Fredriksbergsvägen och i kommande etapper vidare norrut i grönstråket med koppling till Stenelidsvägen och Östra Skogsrovägen (Station Skövde Norra). Det är viktigt att gatan och omkringliggande ny bebyggelse får en väl gestaltad och stadsmässig utformning för att signalera gatans lägre hastighet.

Bild 12. **Befintlig gångtunneln under Västra Skogsrovägen mot Västra Ryd.**

Bild 13. **Västra Skogsrovägens korsning med Timmervägen.**

B. STRUKTUR OCH KOMMUNIKATION

Strukturförändring och nya resmönster

Planprogrammet föreslår en strukturförändring avseende bil- och kollektivtrafik samt gång- och cykeltrafik. Förändringen syftar till att öka integrationen mellan bostadsenklaverna och mellan Södra Ryd och resten av Skövde genom att skapa förutsättningar för nya resmönster och interna kopplingar. Samt kopplingar till intilliggande områden, stadsdelar, funktioner, friluftsområden och arbetsplatser.

Kollektivtrafiken ska utgöra det bärande och attraktiva trafikslaget i Södra Ryd. Utbyggnad av kollektivtrafiken ska prioriteras före eventuell biltrafik.

Kollektivtrafik- buss

Bussgator i tre etapper

I Södra Ryd föreslås bussgator som skapar genare körvägar för kollektivtrafiken än för bilen, vilket ger goda möjligheter att skapa attraktiv kollektivtrafik med fler resenärer. En kombination av flera bussgator är den bästa lösningen. Det är viktigt med en bussgata som möjliggör genomkörning för att trafikera hållplats Södra Ryds centrum.

Nedan redovisas en förslagen prioriteringsordning för utbyggnaden av bussgator. Det är ett förslag som visar att en successiv utbyggnad är möjlig. Eftersom utbyggnaden kommer att ske över lång tid kan, om behov finns, bussgatans etapper byggas ut samtidigt eller i annan ordning, se även figur 15.

1. Bussgata mellan Timmervägen/Fredriksbergsvägen. Möjlighet finns att på sikt även komplettera med biltrafik.
2. Bussgata mellan korsningen Timmervägen/Fredriksbergsvägen och ny målpunkt, Mötesplats Mitt, i grönstråkets mitt och med koppling till Stenelidsvägen.
3. Bussgata mellan Stenelidsvägen och Östra Skogsrovägen/Station Skövde Norra. Möjlighet finns att på sikt även komplettera med biltrafik.

En kombination av bussgator i Södra Ryd skulle ge ökad valmöjlighet vad gäller körvägar i området och det i sin tur skulle förbättra restidskvoterna mellan Södra Ryd och de stora målpunkterna Skövde resecentrum och Skaraborgs Sjukhus Skövde och således även andra delar av Skövde. Bussgator skulle göra Södra Ryd mycket mer attraktivt ur kollektivtrafiksynpunkt, både för området i sig och för Skövde som stad, vilket i sin tur skulle kunna bidra till en ökning av antalet nya resor med kollektivtrafiken.

Figur 15. **Kollektivtrafik - buss**

Bussgata mellan Timmervägen – Fredriksbergsvägen (1)

Timmervägens utformning är idag en flaskhals som hindrar utvecklingen av kollektivtrafiken. Med en bussgata som förbinder Timmervägen med Fredriksbergsvägen skapas en genare körväg för kollektivtrafiken än för bilen, vilket ger goda möjligheter för attraktiv kollektivtrafik med fler resande vilket skulle stödja målen om kollektivtrafikens utveckling. Trafikmiljön i Södra Ryds centrum skulle bli betydligt bättre för alla med hänsyn till att antalet bussrörelser på Timmervägen då halveras när bussar inte behöver vända på vändplanen. Boende i den sydöstra delen av Södra Ryd får ett nytt hållplatsläge och bättre tillgång till kollektivtrafiken.

Vad gäller detaljutformningen av Timmervägen kan det även i framtiden finnas behov av en vändmöjlighet för bussen eftersom inte alla linjer är genomgående. Vändmöjligheten behövs för att vända och för att stå still och reglera tid för bussar som har Södra Ryds centrum som start- och sluthållplats. Det krävs hållplatser i båda riktningarna på Timmervägen.

Bussgata från Södra Ryds centrum till Station Skövde Norra/ Stenelidsvägen (2 och3)

Bussgatorna 2 och 3 bör byggas dubbelriktade för att möjliggöra trafik i båda riktningarna samtidigt, utan fördröjning. Om detta av utrymmesskäl inte är möjligt på någon av bussgatorna, så är alternativet att bygga bussgatan med en eller flera mötesplatser i kombination med ljusreglering av de enkelriktade partierna. Bussgatorna måste, genom kollektivtrafikvänliga fysiska hinder, förhindra biltrafik från att trafikera dem.

Det är viktigt att bussgatorna förblir just bussgator, för att tydligt prioritera kollektivtrafiken och en hållbar samhällsutveckling både sett ur ett ekologiskt, ekonomiskt och framförallt socialt perspektiv. Dock kan en utveckling till biltrafik via bussgata 1 och 3 ge fördelar på lång sikt, se rubrik Biltrafik.

Linjedragning och hållplatser

En kombination av bussgator skulle möjliggöra nya linjesträckningar av befintliga linjer i syfte att skapa en attraktivare kollektivtrafik genom ökad tillgänglighet till hållplatser samt kortare restider, vilket får en positiv inverkan på resandeutvecklingen.

Förslagen i planprogrammet skulle på sikt även möjliggöra helt nya linjesträckningar till områden som idag saknar närhet till kollektivtrafik men även till de utbyggnadsområden som planeras. Detta förutsätter dock att tillräckligt resandeunderlag och att nödvändig infrastruktur finns.

Hållplatsers antal och placeringar får detaljstuderas utifrån bland annat upptagningsområde, linjedragningar och behov i ett senare skede.

Kollektivtrafik- järnväg

Placering av Station Skövde Norra

Genomförda utredningar kring stationsläge för Skövde Norra har utgått från viktiga parametrar som bland annat ekonomi och topografi. Sett ur ett hållbarhetsperspektiv och i syfte att nå ökad integration mellan områdena och skapa för människan attraktiva kopplingar till målpunkter såsom Södra Ryds centrum och Skaraborgs Sjukhus Skövde bör placering av ny station vara i direktkontakt med Södra Ryds föreslagna struktur för bil- och kollektivtrafik, se figur 16. Målpunkter knyts samman med attraktiva stråk och ny bebyggelse. För Södra Ryd är det viktigt att Station Skövde Norra bidrar till en centrumutveckling och ett ökat underlag för en profilering. Södra Ryds centrum och kommande centrumbildning inom Stadsskogen ska komplettera varandra.

ATT HA MED I PLANERINGEN FÖR ATT SKAPA ATTRAKTIV KOLLEKTIVTRAFIK

- Västtrafik och Nobina önskar delta aktivt i arbetet med bussgator i Södra Ryd.
- Vändmöjligheter – eftersom inte alla linjer är genomgående idag, så behövs det möjlighet att vända och även att stå stilla och reglera tid, för bussar som har Södra Ryds centrum som start- och sluthållplats.
- Långa dubbelsidiga hållplatslägen – med genomgående trafik krävs hållplatser i båda riktningarna på Timmervägen, med plats för flera bussar på varje hållplatsläge.
- Nya hållplatser och flyttade hållplatser – viktigt att hållplatser ligger strategiskt bra med goda möjligheter att ta sig till dem via bra gång- och cykelvägar.
- Körvägsvarianter – detaljutformningen bör göras på ett sätt så att alla körvägsvarianter är möjliga, det vill säga möjlighet att köra i alla riktningar utan fysiska hinder.

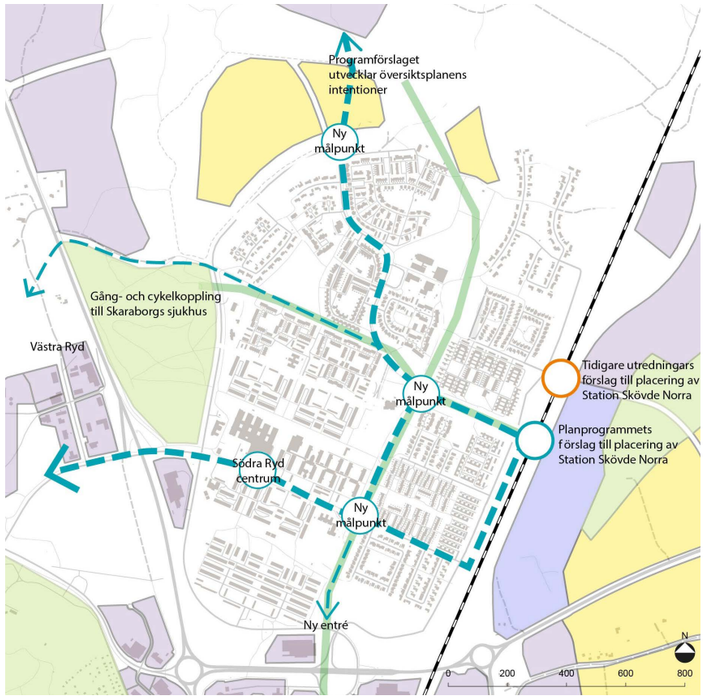

Figur 16. **Föreslaget stationsläge placerat i ÖP 2025.**

Bild 14. **Fredriksbergsvägens slut möter Timmervägen mot centrum.**

Gång- och cykeltrafik

Prioriterade stråk för gång- och cykeltrafik

Inom södra Ryd föreslås dagens gång- och cykelnät utvecklas genom att nätet sammanlänkas. Nya stråk utvecklas i öst-västlig riktning, längs Västra och Östra Skogsrovägen samt till nytt utvecklingsområde i norr. Befintliga kopplingar föreslås tydliggöras och korsande stråk utvecklas till mötesplatser, se figur 17.

Det idag bilfria grönstråket i Södra Ryds mitt, öster om centrum, ska ge plats för ett flertal funktioner vilket kan öka integrationen mellan bostadsenklaverna och vara till fördel för stadsdelens social hållbarhet. Det är viktigt att både bussgata och befintlig gång- och cykelväg utformas med stor hänsyn till grönstråket.

Väster om och parallellt med grönstråket säkerställs ett bilfritt stråk genom centrum mellan stadsdelens norra och sydliga del. Stadsdelen ska även i framtiden kunna erbjuda säkra och trygga skolvägar.

Vid utbyggnad av gatumiljön ska trafiksäkerhet och tillgänglighet för gående och cyklister beaktas särskilt. Gående och cyklister ska prioriteras vid övergångsställen och vid korsningspunkter med fordon. Korsningspunkterna ska utformas för bästa tydlighet, överskådlighet och säkerhet. Samtliga åtgärder syftar till att utveckla dagens kvaliteter och skapa koppling mellan enklaverna.

Det finns brister i cykelvägnätet mellan Södra Ryd och Södra Ryds centrum då alla vägar ej är sammanlänkade. Stundtals slutar cykelvägarna och saknar fortsättning. Cykelleder in till Skövde centrum och naturområden leds ofta i gångtunnlar under bilvägar vilket kan anses leda till en mer ansträngande cykling. Ur ett trygghetsperspektiv kan tunnlarna också ses som ett problematiskt inslag.

Cykelvägnätet har potential till att bli bättre, genom att koppla samman nätet där det saknas viktiga länkar, skapa ett gent cykelvägnät, utforma cykelbanorna så att de upplevs trygga och säkra samt erbjuda service såsom exempelvis luftpumpar.

Behov av åtgärder för det befintliga gång- och cykelnätet utanför Södra Ryd bör studeras vidare för att kunna skapa goda förutsättningar för ökad cykeltrafik från och till Södra Ryd.

Cykelparkering

Som ett led i att prioritera cykeltrafik ska cykelparkeringarna inom allmän plats och inom kvartersmark ges en mer attraktiv placering än den för bilparkeringarna.

Vid stationer och busshållplatser är det viktigt att skapa allmänna cykelparkeringsplatser i tillräcklig omfattning och med god standard. De bör vara väderskyddade och det ska vara möjligt att låsa fast cykeln.

Figur 17. **Stråk för gång- och cykeltrafik**

Biltrafik

Nya vägkopplingar för biltrafik

Ny struktur för biltrafik föreslås byggas ut och utvecklas, se figur 18. På lång sikt föreslås biltrafiken kopplas på några av de föreslagna bussgatorna om eller när behov finns.

1. Föreslagen bussgata mellan Timmervägen och Fredriksbergsvägen kan på lång sikt öppnas upp för biltrafik. Detta ger direktkontakt med centrum.
2. Bussgatan mellan Östra Skogsrovägen (Station Skövde Norra) och Stenelidsvägen kan på lång sikt öppnas upp för biltrafik via ny målpunkt i stadsdelens mitt och till Stadsskogen.
3. Sammanbindande länk mellan Västra- och Östra Skogsrovägen byggs ut i samband med exploatering av delområde 5, Ryd 15:15. Länken kopplas via ny struktur till den i ÖP 2025 planerade vägnätet mellan Stadsskogen och Norra Ryd/väg 26.
4. På- och avfart på väg 26 ger en direkt koppling till Södra Ryds centrum både avseende bil- och kollektivtrafik. Åtgärden bidrar till snabb och gen kommunikation vilket överbryggar visuella barriärer.
5. Östra Skogsrovägen kan behöva justeras för att möjliggöra för verksamheter väster om järnvägen.

Strukturen integrerar de östra och västra delarna av Södra Ryd, skapar nya resmönster och kopplar ihop intilliggande områden samt ger underlag för ett profilerat centrum.

Inom Södra Ryd föreslås sammanhållande gator utformas som stadsdelsgator. Dessa gator ges en liknade gestaltning och utformning. Särskild vikt läggs vid utformning av korsningar mellan olika trafikslag samt intill torg och busshållplatser.

Bilparkering

Planprogrammet föreslår att endel befintlig markparkering tas i anspråk för exploatering. Hur parkeringssituationen avses lösas i framtiden bör utredas i en parkeringsutredning. Inom planprogrammets delområden beskrivs möjliga lösningar i samband med ny bebyggelse, se bilaga 1. Stora ytor med markparkering bör undvikas.

Det är viktigt att det finns allmän parkering i anslutning till offentlig och kommersiell service. Samnyttjande av parkering mellan olika funktioner, som exempelvis skola, handel och sporthall, ska främjas för effektivt markutnyttjande under olika tider på dygnet.

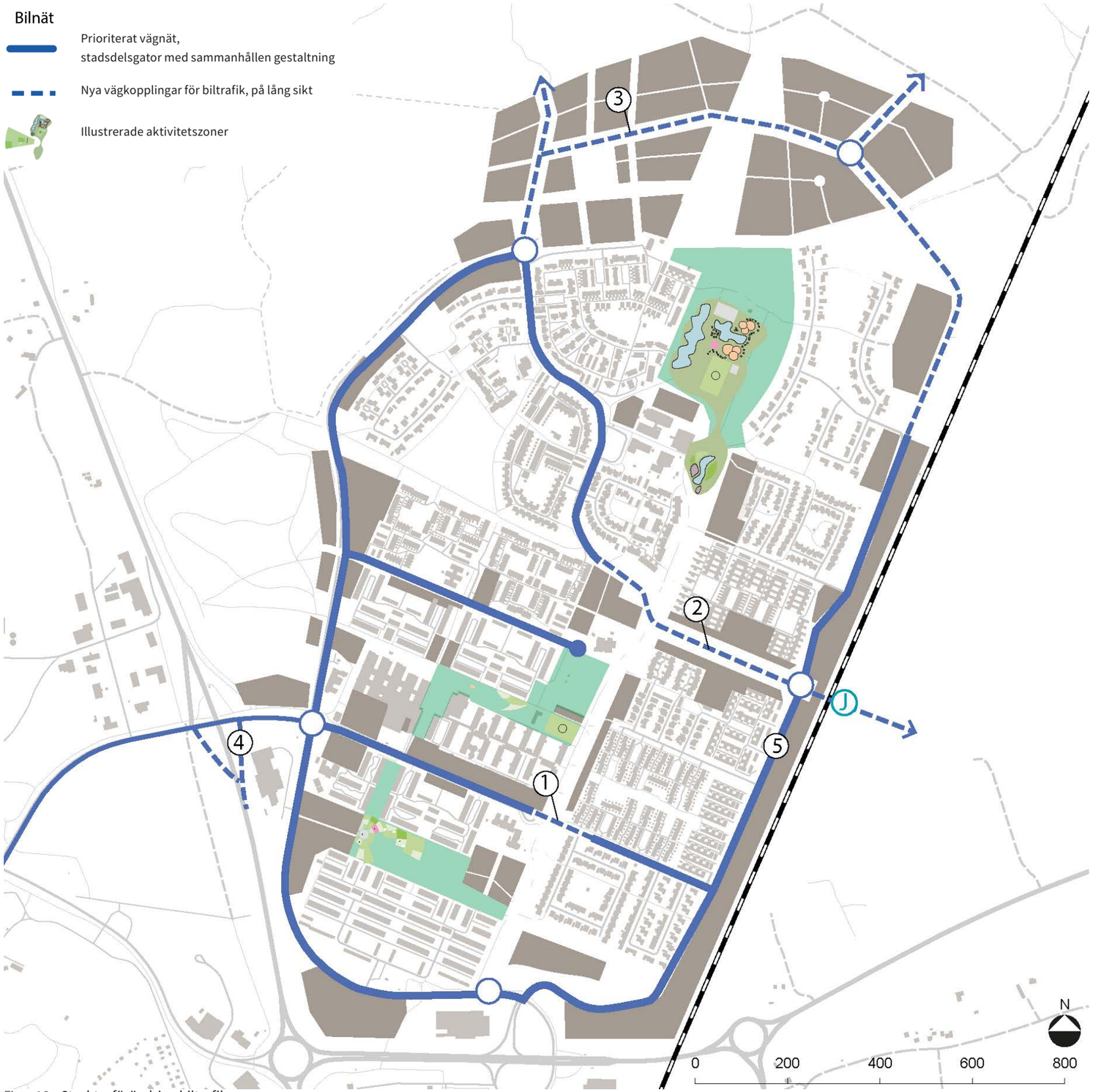

Figur 18. **Strukturförändring biltrafik**

C. STRÅK OCH MÖTESPLATSER

Gröna samband

Södra Ryd är en grön stadsdel med stora ytor avsatta för park- och naturmiljö. Trots det saknas en planerad grönstruktur med tydligt samband, gestaltning och funktion inom programområdet. I utvecklingen av stadsdelen med förtätningar och nya utvecklingsområden finns stora möjligheter att skapa en grönstruktur som kopplar till omkringliggande områden, se figur 19. Den planerade utvecklingen kan bidra till att skapa en hållbar och attraktiv miljö som erbjuder upplevelser, ekosystemtjänster och biologisk mångfald men även mötesplatser och social hållbarhet.

Förslaget till grönstruktur inom programområdet har utgått från dagens uppbyggnad och struktur, dagens användning och genomförd identitetsanalys samt genomförda workshops med framförallt barn och ungdomar.

Idag är det relativt korta avstånd till grönska. Tillgången till grönytor och lekplatser är stor i området. Befintliga grönytor används idag av bland annat förskolor och skolor.

Grönytorna inom Södra Ryd ska vara mångfunktionella och rymma flera värden. Grönskan ska utgöra en sammanhållande struktur och det ska vara lätt och tryggt att röra sig igenom området. Verksamheter som gynnas särskilt mycket av en närhet till gröna miljöer såsom förskolor, skolor och trygghetsbostäder, kan med fördel placeras vid de större gröna platserna och stråken inom området. Den föreslagna grönstrukturen har en viktig roll i ekosystemtjänster såsom dagvattenfördröjning och vattenrening.

1. Naturområdet en del av stadsdelen

Väster om stadsdelen finns ett större natur- och rekreationsområde som innehåller en nyckelbiotop, se bilaga 5. Nyckelbiotopen har särskilda naturvärden och bör bevaras för framtiden. Området har mätts in och skyddszonen har placerats för att ge nyckelbiotopen goda förutsättningar för att vara kvar men ändå tillåta exploatering. Det är av stor vikt att områdets höga och unika naturvärden och funktioner bevaras för framtiden.

Planprogrammet föreslår exploatering intill rekreationsområdet och Västra Skogsrovägen i syfte att införliva gatan i stadsdelen, skapa målpunkter längs vägen, befolka stråket och därmed övervinna dagens barriär mellan stadsdelen och natur- och rekreationsområdet. Målet är att naturen ska utgöra en naturlig del av stadsdelen och att exploateringen inte ska ske på bekostnad av nyckelbiotopen.

Figur 19. Gröna samband i relation till viktiga mötesplatser

2. Närskog

Inom stadsdelen finns mindre skogspartier. Dessa utgör närskog för boende i området med möjlighet till lek, kortare promenader, svamp- och bärplockning och utgör en viktig del i stadsdelens gröna samband och spridningskorridorer.

För att skapa visuella samband, synliggöra stadsdelen och tydliggöra koppling till staden bör avvägningar göras mellan de allmänna intressena, natur och exploatering. Exploatering får inte ske på bekostnad av skogspartiernas funktioner som spridningskorridorer och mindre närskog.

3. Grönstråk norr-söder

Grönstråket kan utvecklas till en sammanbindande mötesplats som förenar stadsdelens enklaver. Grönstråket omvandlas delvis till ett aktivitetsstråk som innehåller aktivitetszoner, se vidare under rubrik Aktivitetszoner för alla. Grönstråket, aktivitetsstråket och centrum kommer tillsammans att utgöra stommen i Södra Ryd. Tack vare grönstråkets storlek finns det plats för en mångfald av aktiviteter och kvaliteter för besökare i alla åldrar.

Grönstråket ska upplevas som tryggt och vara väl gestaltat med en detaljrikedom som skapar attraktivitet, variation och biologisk mångfald. Stråket fyller en viktig funktion som spridningskorridor för växter, djur och mindre levande organismer.

Bild 15. Närskog väster om Myggvägen.

Olika karaktärer kommer skapas i grönstråket som ett resultat av de nya aktivitetszonerna, detta ger förutsättningar för variation i grönstråket samt ökade sociala och rekreativa värden. Tillsammans med intilliggande bebyggelse kan lokal identitet, grannskapskänsla och orienterbarhet skapas inom stadsdelen. Ett naturligt sätt att skapa integration mellan bostadsenklaverna.

Riktlinjer bör tas fram för hur omvandlingen av grönstråket ska ske successivt och samordnat med funktioner som kollektivtrafik, bussgator, gång- och cykeltrafik samt ny bebyggelse.

4. Grönstråk väst-öst

Grönstråket föreslås utvecklas som en viktig länk mellan västra och östra delen av Södra Ryd. På sikt kommer stråket att utgöra en viktig koppling mellan Station Skövde Norra och målpunkter på västra sidan om väg 26, via natur- och rekreationsområdet. Stråket fyller även en viktig funktion som spridningskorridor, vilket är viktigt att bevara.

5. Grannskapspark

Inom nya exploateringsområden är det viktigt att skapa små och varierade grannskapsparker, som ett komplement till intilliggande naturområden. Varje park bör ha ett varierat innehåll och gärna olika karaktärer. Grannskapsparker kan eventuellt komma att nyttjas av kommande förskoleverksamhet och ska därför anläggas med hänsyn tagen till högt slitage.

I grannskapsparkerna bör det förutom grönska finnas ytor för lek och bollspel, vistelseytor och rofyllda miljöer. Lekplatser ska utformas så att det är tydligt att de är öppna för alla. Lokalt omhändertagande av dagvatten kan vara ett estetiskt tillskott till grannskapsparkerna.

Gatugrönska, torg och platser

I planeringen och gestaltningen av de offentliga rummen i stadsdelen ska naturen spela en stor roll. Strukturen föreslås få väl integrerade grönstråk, gröna torg och platsbildningar samt gatugrönska som tillsammans bildar ett sammanhängande grönt nätverk, som i sin tur länkas till intilliggande gröna stråk utanför programområdet och bidrar till spridningssamband.

Bild 16. Stadsodling mellan Timmervägen och Spånvägen.

Bild 17. Lekplatsen vid Lilla Sommarland.

Aktivitetszoner för alla

Det befintliga grönstråket i nord-sydlig riktning omvandlas delvis till ett aktivitetsstråk, se figur 20. Övriga delar av grönstråket föreslås utvecklas med en sammanhängande parkkaraktär med gång- och cykelstråk, planteringar, sittplatser, parkträd och i vissa delar en bussgata som binder samman stadsdelen.

Aktivitetsstråket uppbyggs av ett antal sammanlänkade platser, så kallade aktivitetszoner, som har olika karaktärer, innehåll och funktioner. Syftet är att bidra till en positiv identitet för Södra Ryd, att skapa nya besöksmål, nya möjligheter för positiv sysselsättning, nya mötesplatser, mer integration samt mer rörelse och aktivitet.

I norr utvecklas en stadsdelspark för Södra Ryd. Stadsdelsparken utgörs av två parker med olika karaktärer, Lilla Sommarland och Fjärilsparken. En satsning på stadsdelsparken kan skapa en målpunkt för Södra Ryd och omkringliggande områden. Stadsdelsparken blir en mötesplats som bygger på idéer kring familj och fritid. Stadsdelsparken kopplas via grönstråket ihop med aktivitetsparken KG (konstgräs). Temat bygger vidare på redan befintliga aktiviteter kring spontanidrottsplatsen KG och FC Skövde. Aktivitetspark KG har fokus på idrott och fysisk aktivitet. Aktivitetsstråket går sedan vidare till Södra Ryds torg och centrum som utvecklas till en plats för möten med fokus på mat och kultur. Söderut från Södra Ryds centrum nås Hälsans Park, en hälsopark som har fokus på hälsa och det gröna där det finns möjlighet för till exempel odling och annan positiv sysselsättning.

Se förslag till utformning i bilaga 1:

1. Delområde 7. Stadsdelsparken Lilla sommarland och Fjärilsparken
2. Delområde 6. Aktivitetsparken KG
3. Delområde 1. Centrum/Timmervägen
4. Delområde 8. Hälsoparken Hälsans Park

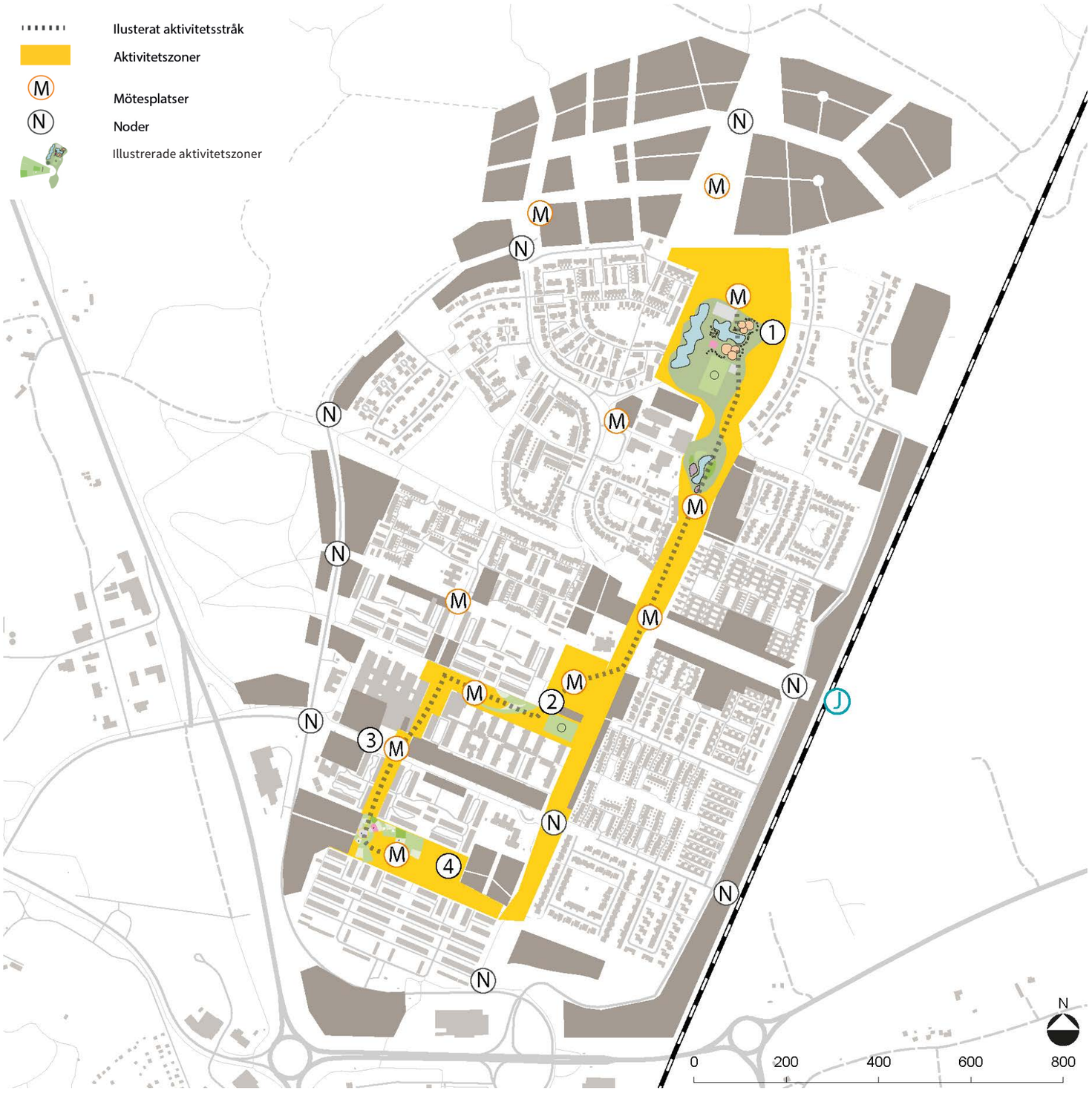

Figur 20. **Aktivitetszoner i relation till viktiga mötesplatser**

D. BEBYGGELSE

Kompletteringsförtätning och utvecklingsområden

I Södra Ryd är det relativt enkelt att komplettera bebyggelse och infrastruktur utan att befintliga kvaliteter som att bevara natur- och parkmark förloras. Dock ska stor hänsyn tas till befintliga kulturvärden i enskilda kvarter. Vid bedömning och avvägning av vilka markområden som ska pekas ut som förtätningszoner har vissa värden fått ge vika för intressen som stärker Södra Ryds identitet och attraktivitet.

För att nå önskat läge för Södra Ryd ska kompletteringar och nya bebyggelseområden utformas enligt stadsbyggnadsprinciper, formulerade i kapitel Principer.

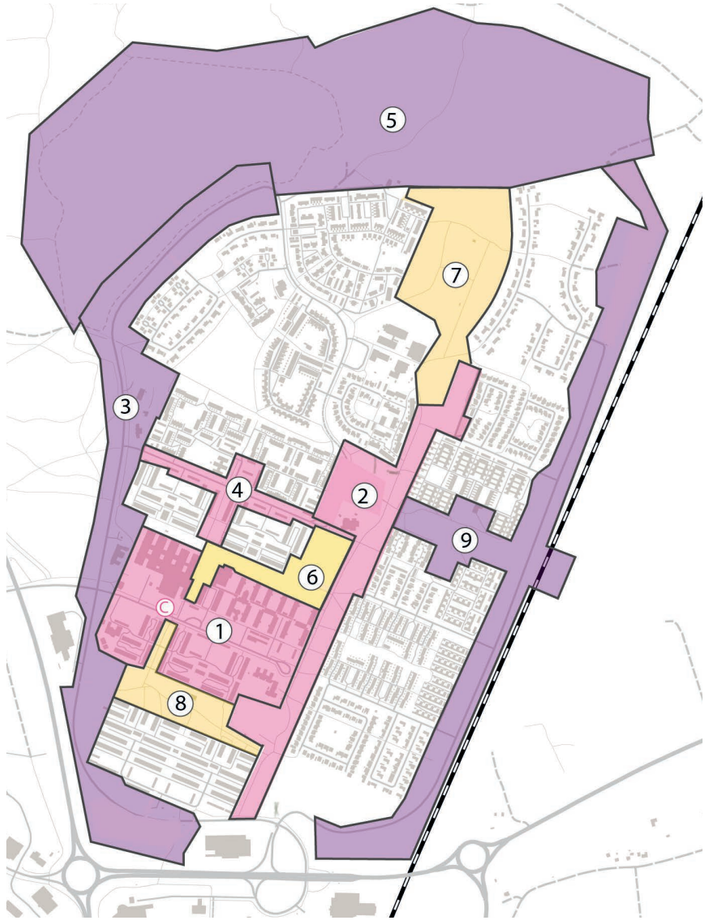

Figur 21. **Delområden**

Delområden

Nio delområden har identifierats inom programområdet, se figur 21; tre förtätningszoner, tre utvecklingsområden och tre aktivitetszoner:

Inom förtätningszonerna 2 och 4 ska stor hänsyn tas till kulturmiljö, befintlig bebyggelse, gaturum och funktioner som park, gång- och cykelstråk, nya målpunkter och bussgator. Bebyggelsen ska stärka befintliga kvaliteter och tydliggöra orienterbarheten längs viktiga stråk.

Inom förtätningszon 1, Centrum/Timmervägen föreslås en större exploatering ske. Området tål en tätare och i skala högre exploatering. Stor hänsyn ska tas till befintliga stråk, entréer, mötesplatser, funktioner och pågående projekt. Bebyggelsen måste utformas i samspel med kollektivtrafikens behov. Bebyggelsen ska spegla Södra Ryds mångfald och identitet.

Figur 21. Delområden

1. Förtätningszon Centrum/ Timmervägen
2. Förtätningszon Grönstråket
3. Utvecklingsområde Västra Skogsrovägen
4. Förtätningszon Barkvägen
5. Utvecklingsområde Ryd 15:15
6. Aktivitetsparken KG
7. Stadsdelsparken Lilla sommarland och Fjärilsparken
8. Hälsoparken Hälsans Park
9. Utvecklingsområde Östra Skogsrovägen

Föreslagen förtätning illustreras i schematiska kvarter, se figur 22, och ska studeras mer i detalj i kommande detaljplaneprocesser. Bebyggelsen beskrivs under respektive delområde.

Utvecklingsområdena skiljer sig en hel del från varandra. Utvecklingsområde 3 och 9 syftar till att övervinna barriärer och utgöra viktiga kontaktytor till intilliggande områden och funktioner. Bebyggelsen bidrar till att skapa målpunkter samt säkra och trygga stråk. Utvecklingsområde 5 utgör en ny exploatering och en stor utveckling av Södra Ryd. Området tar sin utgångspunkt i ÖP 2025. Stor hänsyn ska tas till topografi och naturvärden. Det är av stor vikt att ny bebyggelse knyter an till den befintliga bebyggelsen genom skala, gestaltning, funktioner och struktur. Se vidare i bilaga 1 Programförslag -Delområden.

Bild 18. **Radhus vid Fredriksbergsvägen.**

Innehåll, storlek och form

Kvarter vid stadsdelsgator

Utmed stadsdelsgatorna, se figur 18, har kvarteren en sammanhållen och stadsmässig kvartersstruktur med lokaler och entréer i bottenvåningen som interagerar med stadslivet på gatorna. Kvarterens fasader möter här trottoaren i fastighetsgräns. Några mindre livförskjutningar kan förekomma för att till exempel ge en lokal en större kontaktyta mot stadslivet.

Kvarter vid park eller natur

Mot grönstråk och naturområden är bebyggelsen inte lika strikt och kan ha en lägre täthet. I dessa lägen är det framförallt bostadsentréer och boenderörelser som ger förutsättningar för stadsliv och trygghet. Utrymmet mellan byggnadsvolymerna kan skapa ljusinsläpp, fina utblickar och göra parker och naturområden lätta att nå från bostadsgårdarna.

Kvarter vid mindre lokalgator

Längs lokalgatorna ger den lugnare trafiken andra förutsättningar för kvarteren. Längs dessa kan öppningar in i kvarteren skapa siktlinjer och genvägar. Här kan fasaderna ligga i liv med fastighetsgränsen men även inslag av gröna förgårdar och upplyfta uteplatser kan förekomma för att ge liv åt gaturummet.

Bild 19. Radhus vid Myggvägen.

Figur 22. Nya bebyggelseområden

E. SERVICE, NÄRINGSLIV OCH KULTUR

Profilerad stadsdel och unika utbud

Programmet ska ge förutsättningar för att befintliga verksamheter och service ska kunna utvecklas och nya tillkomma.

Södra Ryd ska etableras som en attraktiv stadsdel för nyetablering av företag och arbetsplatser. Inpendling berikar stadsdelen och integrerar Södra Ryd med Skövde och dess invånare. Kultur, hälsa och natur ska sättas i första rum och Södra Ryds mångkulturella kvaliteter ska få ta större plats.

Bostäder och verksamheter

För programförslaget har en verksamhetsstruktur arbetats fram, se figur 23. Strukturen är uppbyggd av ytor där kommande detaljplaner studerar markanvändningen och ska ta hänsyn till risk- och miljöfrågor bland annat.

Verksamhetsstråk

1. Centrum

Södra Ryds centrum ska utgöra navet för kommersiell och kommunal service. Södra Ryds centrum bör innehålla både bostäder och verksamheter, vilket skapar en blandstad med trygga och attraktiva miljöer både för dem som bor, arbetar och besöker stadsdelen.

Södra Ryds centrum är idag koncentrerat till torget och intilliggande parkeringsplatser. Torget är en central punkt för all centrumetablering. Därtill föreslås Timmervägen utvecklas till ett attraktivt centrumstråk med plats för nya verksamheter. Tillsammans med ny struktur för kollektivtrafik och i förlängningen biltrafik skapas förutsättningar för ett dubbelriktat centrum med entréer både från öst och väst. På grund av en högre genomströmning genom Södra Ryds centrum blir etableringar mer tillgängliga och attraktivare. Inom nya kvarter bör verksamheter placeras med hänsyn till befintliga stråk.

2. Södra infarten

Befintligt verksamhetsområde vid Södra Ryds befintliga infart från Törebodavägen föreslås kompletteras och fortsätta längs Östra Skogsrovägen. Här kan med fördel verksamheter och handel som inte är lika känsliga för miljö- och riskfaktorer etableras.

3. Utvecklingsområde Norr

Redovisat utvecklingsområde norr om befintlig stadsdel är schematiskt illustrerat och ska studeras vidare i kommande detaljplaneprocesser. Området ska genom kompletterande struktur, bebyggelse och nya funktioner kopplas till Södra Ryds befintliga

Figur 23. **Funktioner**

struktur. Planprogrammet visar en övergripande princip för områdets funktionsindelning där verksamheter koncentreras till strategiska lägen, inom kvarter intill viktiga stråk och mötesplatser.

I kommande detaljplaneprocesser bör möjligheten för verksamhetsetablering mot nya väganslutningar norr om programområdet studeras.

Samlingslokaler och religiösa byggnader

Längs med Västra Skogsrovägen ges möjlighet att tillsammans med bostäder utveckla ett stråk med framförallt etablering av större samlingslokaler och religiösa byggnader. Ett intressant identitetsskapande gaturum och en entré skapas. Kulturen och den mångkulturella stadsdelen lyfts fram.

Även byggnader för friluftsliv och rekreation kan etableras längs gatan. Det är av största vikt att exploatering sker med hänsyn till naturen och att attraktiva målpunkter skapas.

Kommunal service och skolor

Det finns flera befintliga skolor och förskolor inom programområdet idag. Ett genomförande av programmets förtätnings- och utvecklingsområden kommer att öka behovet av ett flertal skolor och förskolor. Utvecklingen av stadsdelen kommer att ställa krav på en framsynt planering och en successiv utbyggnad. Mer detaljerade utredningar om behovet av skolor och förskolor kommer att göras löpande under planeringsprocessen.

Detaljplanerna bör generellt medge skol- och förskoleverksamhet inom de flesta bostadskvarteren för att möta det framtida behovet. Skolor och förskolor bör ha flexibla lokaler som kan byggas i flera våningar. Annan användning av byggnaden kan vara möjlig i ovanliggande våningar eller anpassas för andra verksamheter över tid.

Det ska vara enkelt att röra sig till fots, cykla och att använda kollektivtrafik till skolor och förskolor, både inom stadsdelen och till omgivande skolor och grönområden.

Skola och förskola ska ges gårdar med friyta i direkt anslutning till deras byggnader. Storleken på gårdarna ska vara inom ramen för vad som behövs för att uppnå en god skol- och förskolemiljö. Skol- och förskolegårdarna kan delvis samnyttjas med aktivitetspark, naturmark och grönstråk. Skolor och förskolor bör placeras i anslutning till park- eller naturområden. Park- och naturmark ska hållas öppen för alla och bör vara anpassad för hårt slitage i anslutning till skolor och förskolor.

Bild 21. **Södra Ryds centrum och flerfamiljshus vid Timmervägen.**

Bild 20. **Medborgarservice på Södra Ryds bibliotek.**

Social omsorg

Inom stadsdelen kommer det att finnas ett behov av bostäder för social omsorg, bland annat i form av trygghetsbostäder. Inom stadsdelen bör möjligheter skapas för att kunna bygga vård- och omsorgsboenden. Det gör det möjligt för äldre att kunna välja att bo kvar inom sin stadsdel. Kommande detaljplaner bör medge integrerade bostäder för social omsorg inom kvarteren. Exakt behov ska utredas vidare i detaljplaneskedet men bör prioriteras med närhet till kollektivtrafik, service och park- eller naturområden.

Arbetskraft och sysselsättning

Programmets analys visar att lokalt engagemang är viktigt för att nå social hållbarhet. Därtill är det viktigt att skapa en inpendling vilket ger en ökad rörelse av människor till stadsdelen.

Planprogrammet föreslår utökad centrumverksamhet och fler verksamhetslokaler längs stråk och mötesplatser för att uppmuntra och möjliggöra för fler företag att etablera sig i Södra Ryd vilket i sin tur skapar fler arbetstillfällen.

Södra Ryd är en mångkulturell stadsdel som ger stora möjligheter för unika utbud. Positiv kommunikation är en av nycklarna till framgång. För att Södra Ryds identitet ska nå ut till hela Skövde kommun måste kommunen visa vägen.

Bild 22. **Gruppboende vid Barkvägen.**

F. IDENTITET

Skövde kommuns arbete med områdesutveckling i Ryd utgår från ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Tre prioriterade områden har identifierats: Inkludering, Barn och ungas möjligheter och Attraktiva och jämlika boende- och livsmiljöer. Vilket delvis är baserat på den analys som planprogrammet utgår ifrån.

Under kapitlet Analys framgår en detaljerad beskrivning av ett önskat läge för Södra Ryds identitet. Under kapitlet Principer framgår en beskrivning av olika principer som bör tillämpas vid Södra Ryds utveckling för att uppnå det önskade läget för Södra Ryds identitet.

Identitetsskapande områden

Utifrån dessa principer har ett antal områden bedömts att vara vägledande för Södra Ryds framtida identitet:

1. Välkomnande och tydliga entréer

Södra Ryd ska ha välkomnande och tydliga entréer som ger ett positivt första intryck av stadsdelen.

2. Nära till naturen

Södra Ryd ska uppfattas som en plats med närhet till naturen. Rekreationsområden och kopplingar till Södra Ryd ska utvecklas och förstärkas för att lyfta fram närheten till naturen.

3. Familj och fritid

Södra Ryd ska uppfattas som inbjudande, familjevänligt och som en plats med ett rikt utbud av fritidsaktiviteter. Stadsdelsparken Lilla Sommarland och Fjärilsparken ska utvecklas specifikt för att lyfta fram familj och fritid.

4. Attraktiva och trygga miljöer

Södra Ryd ska uppfattas som en attraktiv och trygg plats. Detta gäller alla Södra Ryds offentliga miljöer.

5. Idrott och aktivitet

Södra Ryd ska uppfattas som en plats med ett rikt idrottsliv och stort utbud av platser med fokus på rörelse. Aktivitetspark KG ska utvecklas för att lyfta fram idrott och aktivitet.

6. Mat och kultur

Södra Ryd ska vara känt som en mångkulturell och mångfasetterad stadsdel med ett stort utbud av mat- och kulturupplevelser. Södra Ryds centrum ska utvecklas för att lyfta fram mat och kultur.

7. Hälsa och det gröna

Södra Ryd ska uppfattas som en grön, hälsosam och positiv plats. Hälsans Park ska utvecklas specifikt för att lyfta fram hälsa och det gröna.

Figur 24. **Vägledande identitetsaspekter för Södra Ryd**

Bild 23. Del av elljusspåret i naturområdet.

Bild 24. Bostäder vid Fredriksbergsvägen.

Bild 25. Västra Skogsrovägen.

HÄNDELSEFÖRLOPP

Var börjar vi? Vad får bäst effekt? Vad är viktigast att prioritera för att nå önskat läge?

Frågorna är många och allt kan inte göras på en gång. För att underlätta kommande beslut, val av detaljplaneprocesser och prioriterade satsningar vad gäller fysiska åtgärder har särskilt viktiga händelseförlopp diskuterats och konkretiserats.

Planprogrammet i sin helhet är kommunens samlade visionsbild över hur Södra Ryd ska utvecklas över tid. Programmet förmedlar inte bara visioner om förtätnings- och utvecklingsområden, ett stärkt centrum och attraktiv kollektivtrafik utan även en vision kring stadsdelens potential och önskade läge vad gäller identitet, livet mellan husen och stadsdelens sammanhang i Skövde stad som helhet.
Att förvalta visionen är ett gemensamt ansvar och genom ett politiskt godkännande av planprogrammet visar kommunen sin viljeriktning att genom upprättade principer arbeta för att nå den samlade visionsbilden.

Händelseförloppen utgår från programförslagets samlade visionsbild om önskvärda utveckling.

Händelseförloppen redovisas genom tre olika tidsperspektiv Inom en snar framtid (2018-2025), Inom 20 år (2025-2040) och På lång sikt (2040-framåt). Händelseförloppet visar en prioritering för att nå önskat läget.

Strategi

Arbetet med att ta fram viktiga händelseförlopp grundar sig i genomförd workshop där tjänstepersoner och ansvariga politiker tillsammans fick diskutera programförslaget utifrån de tre tidsperspektiven, se bilaga 3. Händelseförloppen har studerats vidare för att stärka strategin och ge ekonomiska förutsättningar för de omfattande satsningar som planprogrammet föreslår. Skövde kommun har ett stort ansvar både nu, inom en snar framtid och på lång sikt. Kommunen ska visa vägen för utvecklingen av en hållbar stadsdel med en egen tydlig identitet. Kommunen ska skapa positiv kommunikation genom alla händelseförlopp och skapa förutsättningar för en helhetssyn i ett stadsdelsperspektiv, i ett sektorsövergripande samarbete samt i samarbetsprojekt med privata aktörer.

Genom att förädla de kvaliteter som finns, förtäta intill befintlig infrastruktur och samtidigt ge förutsättningar för en strukturförändring med nya resmönster, kan Södra Ryd växa till en attraktiv och unik stadsdel. Tålamod och rätt prioriteringar skapar en plattform och efterfrågan av nya bostäder och verksamheter.

En för tidig prioritering av utvecklingsområdet norr om Södra Ryd riskerar att utveckla en större segregation mellan befintlig stadsdel och det nya utvecklingsområdet. Utvecklingen skulle gynna nyinflyttade, men risken är att de nyinflyttade inte skulle identifiera sig som Södra Rydsbor.

PRIORITERINGAR I KORTHET

Knyta samman stadsdelen

- Se alltid till helheten, lyft blicken till ett övergripande stadsdelsperspektiv och vidare till omgivningen.
- Förtäta inom stadsdelen innan mark tas i anspråk för utvecklingsområden i norr.
- Arbeta för att etablera Station Skövde Norra så att flöden genom och inom stadsdelen främjas.
- Grönstråk med parkkaraktär och aktivitetszoner skapar integration och möten.

Utveckla centrum

- Stärk Södra Ryds centrum med ett profilerat utbud.
- Skapa ett flöde mellan Stadsskogen - Station Skövde Norra - Södra Ryd - Skaraborgs Sjukhus Skövde. Flödet stärker centrum och synliggör Södra Ryd.

Utveckla mötesplatserna

- Skapa mötesplatser intill händelserika stråk.
- Utveckla aktivitetszoner med funktioner unika för Skövde.

Värna om Södra Rydsbon

- Prioritera åtgärder för och med dagens Södra Rydsbor, utveckla attraktivitet och skapa en efterfrågan.
- All områdesutveckling ska utgå från Södra Ryds identitet och kvaliteter i syfte att skapa social och ekologisk hållbarhet.
- Kommunen ska visa vägen, skapa positiv kommunikation och ekonomiska förutsättningar.
- Möjliggör för etablering av fler verksamheter, ökat föreningsliv, religiösa samfund och utveckling av offentlig service.

Värna om närheten till naturen

- Förädla gröna samband och utveckla lokala ekosystemtjänster.

Utveckla kollektivtrafiken

- Kollektivtrafiken ska vara det bärande trafikslaget.
- Utveckla gena och attraktiva bussgator i parkmiljö i syfte att skapa nya resmönster och mötesplatser.

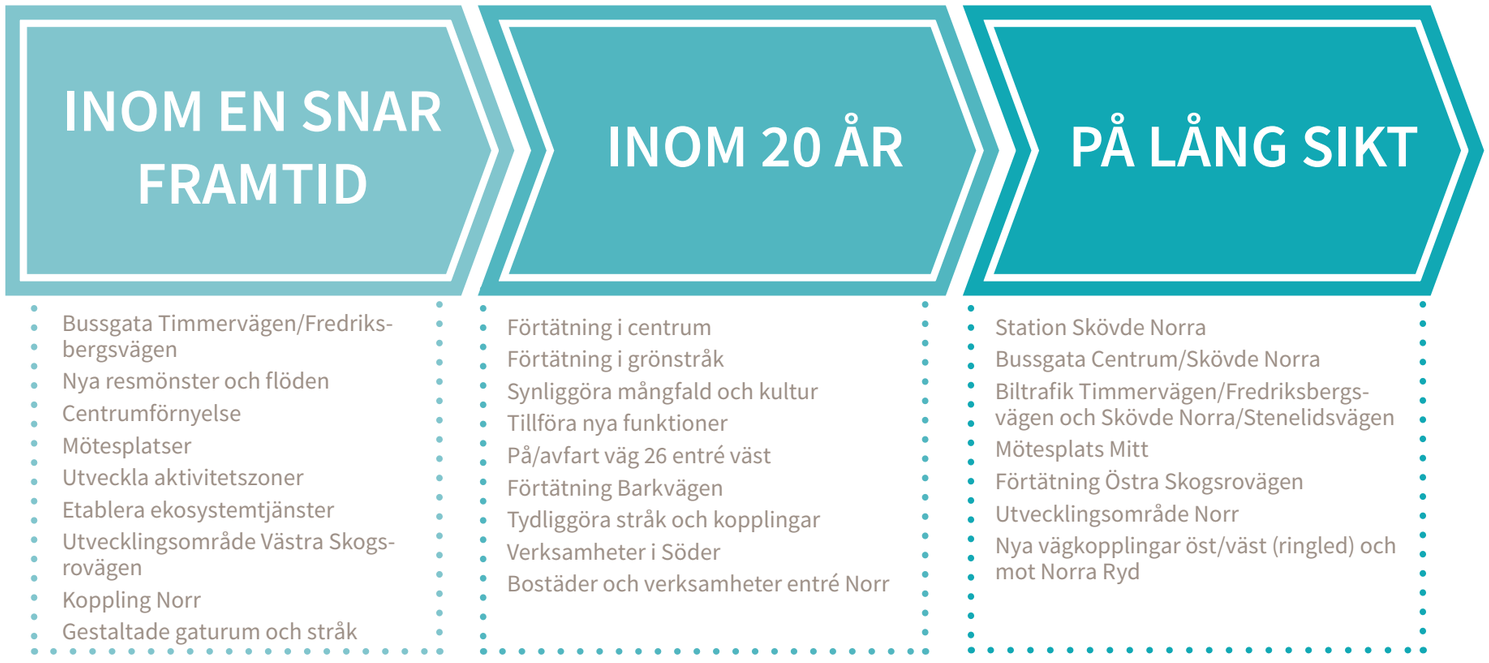

Figur 25. **Händelseförlopp**

Inom en snar framtid (2018-2025)

En väl utbyggd och fungerande kollektivtrafikförsörjning, stärkt centrum, utveckling av de allmänna platserna, förtätning och väl fungerade ekosystem är prioriterade satsningar inom en snar framtid för att nå en hållbar områdesförnyelse i Södra Ryd.

För att tydliggöra händelseförlopp Inom en snar framtid redovisar planprogrammet en prioritering, 1-4.

1. Strukturförändring- buss etapp 1

- Bussgata mellan Timmervägen och Fredriksbergsvägen bidrar till ökade flöden genom centrum och till nya resmönster vilket kan överbrygga barriärer.

2. Utveckla målpunkt Centrum

- Utveckling av Södra Ryds torg med fokus på fler mötesplatser, gestaltning och trygghet. En plats för alla.
- Timmervägen utvecklas till stadsdelsgata med hjälp av gestaltning. Entré Väst utvecklas.
- Ökad service och förtätning genom etablering av bebyggelse i centrum. Ny entré till Rydskolan. Nya verksamheter.

3. Förädla befintliga kvaliteter

- Aktivitetsparken KG, stadsdelsparken Lilla Sommarland och hälsoparken Hälsans Park leder till ökad integration, mötesplatser för alla, unika målpunkter, stärkt identitet, ekosystemtjänster och förbättrad service.

4. Förtäta, från led till gata

- Utveckling av Västra Skogsrovägen möjliggör plats för samlingslokaler och religiösa byggnader, verksamhetslokaler. Ett ökat friluftsliv. Gestaltning till stadsdelsgata med nya stråk och mötesplatser. Natur- och rekreationsområde blir en del av Södra Ryd. Koppla ihop Södra och Norra Ryd.

Figur 26. Händelseförlopp Inom en snar framtid

INOM EN SNAR FRAMTID

Bussgata Timmervägen/ Fredriksbergsvägen

Nya resmönster och flöden

Centrumförnyelse

Mötesplatser

Utveckla aktivitetszoner

Etablera ekosystemtjänster

Utvecklingsområde Västra Skogsrovägen

Koppling Norr

Gestaltade gaturum och stråk

PROGNOS

Verksamhetsyta: ca 3000-5000 kvm

Antal bostäder: ca 100-500

Antal invånare: ca 150-750

Inom 20 år (2025-2040)

Ett väl utbyggt centrum, ytterligare förtätning, investering infrastruktur, verksamheter i söder och så småningom nya bostäder och verksamheter i norr är prioriterade satsningar inom 20 år för att nå en hållbar områdesförnyelse i Södra Ryd.

För att tydliggöra händelseförlopp Inom 20 år redovisar planprogrammet en prioritering, 1-5.

1. Profilerat och utbyggt centrum

- Inom 20 år bör centrum utvecklas och profileras ytterligare längs hela Timmervägen.
- Centrum ska spegla Södra Ryds identitet och utgöra en naturlig utgångspunkt för kommunal verksamhet.
- Centrum ska vara en naturlig målpunkt och mötesplats för Södra Rydsbor och inpendlande Skövdebor.

2. Förtätning längs prioriterade stråk

- Förtätning och gestaltning längs prioriterade stråk skapar interna kopplingar, tydliggör stadsdelen utåt och stärker befintliga målpunkter som till exempel Fjärilskolan.

3. Investering infart

- Ny på- och avfart på väg 26 ger en direkt koppling in till Södra Ryds centrum, koppling till intilliggande områden och Skövde centrum vilket gör att Södra Ryd tillgängliggörs.

4. Verksamheter söder

- Etablering av nya verksamheter.

5. Bostäder och verksamheter norr

- Påbörjan av ny etablering för bostäder och verksamheter längs ny anslutning till Norra Ryd och väg 26 i norr.

Figur 27. Händelseförlopp Inom 20 år

INOM 20 ÅR

Förtätning i centrum

Förtätning i grönstråk

Synliggöra mångfald och kultur

Tillföra nya funktioner

På/avfart väg 26 entré Väst

Förtätning Barkvägen

Tydliggöra stråk och kopplingar

Verksamheter i Söder

Bostäder och verksamheter entré Norr

PROGNOS

Verksamhetsyta: ca 2000-5000 kvm

Antal bostäder: ca 500-1500

Antal invånare: ca 700-2000

PÅ LÅNG SIKT (2040-FRAMÅT)

Nya bussgator och bilvägar, Mötesplats Mitt, mer förtätning och utbyggnad av hela utvecklingsområdet i norr är prioriterade satsningar på lång sikt för att nå en hållbar områdesförnyelse i Södra Ryd.

För att tydliggöra händelseförlopp På lång sikt redovisar planprogrammet en prioritering, 1-4.

1. Strukturförändring- bussgata och nya bilvägar

- Utbyggnad av Station Skövde Norra skapar förutsättningar för strukturförändring och nya resmönster vilket leder till ett underlag för ett profilerat centrum. Visuella avstånd kortas och stadsdelen tillgängliggörs. Interna kopplingar stärks och nya flöden kopplar Södra Ryd till omgivande områden och funktioner.

2. Mötesplats Mitt

- Förtätning vid Mötesplats Mitt skapar integration och möten mellan människor. Nya byggnader utvecklas i relation till ny infrastruktur, grön- och aktivitetsstråk och för Södra Ryd viktiga ekosystemtjänster. Stärker social hållbarhet.
- Förtätning och gestaltning längs nya stråk skapar interna kopplingar. Tydliggör stadsdelen utåt.

3. Utveckling längs Östra Skogsrovägen

- Nya verksamheter i närheten av nytt stationsläge och Östra Skogsrovägen samt förtätning.

4. Efterfrågan och förutsättningar för nytt utvecklingsområde

- Genom tidigare utförda händelseförlopp skapas efterfrågan och väl förankrade förutsättningar för en större exploatering av utvecklingsområdet norr om stadsdelen. Området integreras i stadsdelens struktur vad gäller gröna samband, ekosystemtjänster, skala samt väg- och bebyggelsestruktur.
- Ringled binder samman Västra och Östra Skogsrovägen.

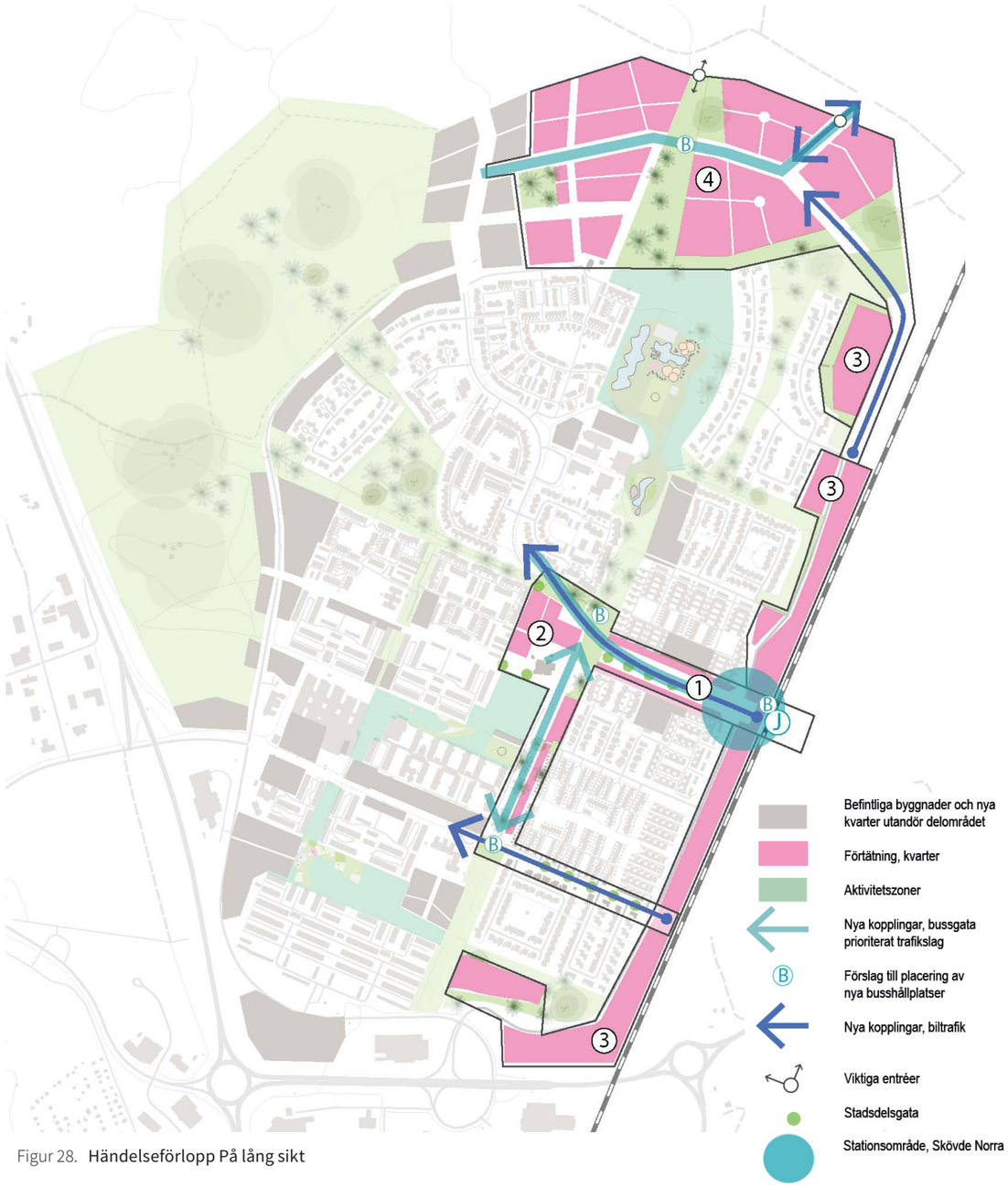

Figur 28. Händelseförlopp På lång sikt

PÅ LÅNG SIKT

Station Skövde Norra

Bussgata Centrum/ Skövde Norra

Biltrafik Timmervägen/ Fredriksbergsvägen & Skövde Norra/ Stenelidsvägen

Mötesplats Mitt

Förtätning Östra Skogsrovägen

Utvecklingsområde Norr

Nya vägkopplingar öst/väst (ringled) och mot Norra Ryd

PROGNOS

Verksamhetsyta: ca 3000-7000 kvm

Antal bostäder: ca 300-1500

Antal invånare: ca 800-2000

Hållbar utveckling

En hållbar utveckling utgår från de tre utmaningarna ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Lokala åtgärder som gör stadsdelen attraktiv är lika viktiga som övergripande åtgärder i syfte att skapa en fungerande helhet och binda samman olika delar av staden. Det behövs en kombination av fysiska och sociala åtgärder.

Skövde kommuns arbete med områdesutveckling i Ryd utgår från ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet, vilket också är den avgörande utmaningen för att skapa attraktivitet över tid. Tre prioriterade områden har identifierats:

- Inkludering
- Barn och ungas möjligheter
- Attraktiva och jämlika boende- och livsmiljöer

EKOLOGISK HÅLLBARHET

Samhällsplaneringen ska sträva efter en effektiv användning av energi och naturresurser. Ekologisk hållbarhet innebär att miljön ska skyddas och att ekosystemtjänster och den biologiska mångfalden ska bevaras. Desto rikare biologisk mångfald ett område har, desto mer motståndskraftigt blir det mot miljöpåverkningar.

Södra Ryds gröna struktur är en av stadsdelens viktigaste kvaliteter. Planprogrammet visar att gröna samband och närrekreation är viktiga utgångspunkter i utvecklingen av området. Södra Ryds övergripande gröna sambanden är ett arv efter de stadsbyggnadsprinciper som området är uppbyggt efter. Befintliga alléer, trädrader och karaktäristisk labyrint av buskar bör bevaras då de ger boende och besökare upplevelsevärden på så sätt att de berättar om platsens historia och skapar identitet och stolthet för området.

I ÖP 2025 är grönstråket i nord-sydlig riktning tillsammans med ett öst-västligt stråk, markerat som särskilt viktiga, se figur 2. De gröna stråken är viktiga för människors möjlighet till rörelse och aktivitet, men de är också väldigt viktiga för djur och växters möjlighet att hitta spridningsvägar, så kallade spridningskorridorer.

Södra Ryd har många förutsättningar för att skapa hållbarhet genom en medveten planering och medvetna val av fysiska åtgärder. Såsom placering av till exempel bikupor eller att plantera utvalda träd och rabatter bidrar till att skapa medvetna möjligheter till insektspollinering.

Programförslaget visar ett övergripande helhetstänk vad gäller ekosystemtjänster som med fördel kan utvecklas och bidra till en hållbar utveckling, attraktiv boendemiljö och positiv profilering av stadsdelen. Södra Ryd har stora möjligheter att kommunicera och profilera sig som en hållbar stadsdel exempelvis genom att ekosystemtjänster och attraktiv kollektivtrafikförsörjning utvecklas tillsammans.

EKONOMISK HÅLLBARHET

En ekonomisk hållbarhet är ett långsiktigt mål. Här ska kommunen visa vägen genom att exempelvis möjliggöra för etableringar och göra genomtänkta prioriteringar.

I Södra Ryd behöver efterfrågan mötas med ett lämpligt utbud. Såsom varierade upplåtelseformer och storlekar på bostäder, lokaler och verksamhetsområden.

Det är också viktigt att använda sig av lokala produkter och tjänster för att värna om den lokala ekonomin. Det finns stora möjligheter att integrera Södra Rydsbor i lokala utvecklingsprojekt på flera olika sätt.

SOCIAL HÅLLBARHET

Blandade upplåtelseformer, en egen identitet, trygghet och att det finns något för alla är viktiga parametrar för att nå attraktivitet. Det är viktigt att alla människor känner att de finns i ett sammanhang och att de upplever att de är en del av stadsdelen som de bor i. Det är i den sociala interaktionen som riktig integration börjar. Det måste finnas utrymme för möten och kreativitet, fokus på barn, ungdomar och de ensamma för att alla ska kunna bli inkluderade. Det finns ett ökat behov av mötesplatser utanför hemmet i Södra Ryd, både inom- och utomhus och därtill trygga stråk och kommunikationer. Tydliga kopplingar mellan stadsdelar bryter barriärer så att det kan skapas stråk och flöden. Människor ska lätt och tryggt kunna transportera sig mellan stadens olika delar.

Det är av stor vikt att all områdesutveckling i Södra Ryd tar fäste i platsidentitet och deltagande. Det krävs strategier för att ändra platsers status. Det behövs ett flertal samverkande faktorer och aktörer och det gäller att tänka långsiktigt, lokalisera problemen och arbeta i dialog, relationsbyggande och med delaktighet. I Södra Ryd är det viktigt att utveckla platsidentiteten och kommunicera den utåt för att stadsdelen ska bli en del av stadens helhet.

Södra Ryd är en stadsdel med stor potential att uppnå en hög social hållbarhet. Planprogrammet ger vägledning och åtgärdsförslag som bidrar till social hållbarhet. Planprogrammet ska ses som ett komplement och samarbetsprojekt till pågående dialogprojekt och områdesutvecklingsprojekt i Södra Ryd.

Bild 26. **Tillfälligt konstverk på Södra Ryds torg.**

Bild 27. **Buss på Timmervägen vid Södra Ryds torg.**

GENOMFÖRANDE OCH KONSEKVENSER

Områdesförnyelsen i Södra Ryd avses ske i etapper och under lång tid. Idag beräknas utbyggnadstiden till cirka 20-50 år vilket innebär en successiv förändring. Det är inte en ökning av antalet bostäder som är viktigast i Södra Ryd utan stärkt platsidentitet och ökad attraktivitet.

Åtgärder som ger social hållbarhet och ökad integration prioriteras. Efterfrågan av nya bostäder växer med ökad attraktivitet och positiv kommunikation. Utbyggnadstiden kan förkortas eller förlängas efter hand beroende på ändrade förhållanden.

För att skapa en för framtiden hållbar stadsdel med unika utbud ska ny föreslagen kollektivtrafik med hög tillgänglighet tillsammans med ett helhetsperspektiv vad gäller ekosystemtjänster prioriteras. Det är viktigt att dessa funktioner planeras tillsammans med utveckling av förtätningszoner och utvecklingsområden.

Föreslagna åtgärder bör ses utifrån ett stadsdelsperspektiv, för att inte bygga bort framtida möjligheter.

Genomförande

HÄNDELSEFÖRLOPPEN VISAR EN ÖVERGRIPANDE STRATEGI

Stadsdelen ska i ett tidigt skede ges en så sammanhållen och stadsmässig karaktär som möjligt, trots den långa utbyggnadstiden. Fokus läggs på att skapa attraktivitet utifrån Södra Ryds identitet.

Det är av stor vikt att Södra Ryds platsidentitet stärks och att åtgärder för Södra Rydsbor prioriteras, som mötesplatser och utbyggnad av föreslagna aktivitetszoner.

I Södra Ryd prioriteras förtätning, centrumutveckling och utveckling längs Västra Skogsrovägen innan nya utvecklingsområden i norr och öster färdigställs. Detta för att förstärka, förbättra och knyta ihop Södra Ryd som stadsdel och inte skapa nya områden i utkanten av en redan segregerad stadsdel.

Områdesförnyelsen i centrum är särskilt prioriterad. Åtgärder som attraktiva och gestaltade torg, gaturum och platser, fler verksamheter längs Timmervägen samt effektiv och tillgänglig kollektivtrafik stärker och tydliggör Södra Ryds identitet och ökar integrationen mellan människor.

För att skapa nya resmönster, ökade flöden genom centrum med koppling till angränsande områden och eventuellt Station Skövde Norra, krävs en strukturförändring. I första hand en ny struktur för en attraktiv kollektivtrafikförsörjning genom bussgator i grönstråket. Kommunens ambition är att skynda långsamt och ge kollektivtrafiken förutsättningar för att skapa bussgatorna. Effekter av ny föreslagen struktur visar vägen för vidare användning av biltrafik.

Bild 28. **Bostäder vid Myggvägen.**

För att koppla stadsdelen till intilliggande områden, öka tillgängligheten samt synliggöra stadsdelen utåt föreslås en utveckling av områdets kontaktytor, Västra- och Östra Skogsrovägen. Områdena möjliggör för etablering av samlingslokaler, verksamheter, kultur och friluftsliv.

Genom hela utbyggnads- och förändringsperioden ska målet vara en god boendemiljö. Programområdet kommer att byggas ut under en lång tid. Därför är det viktigt att tänka på att nu gällande regler, policys och riktlinjer kommer att förändras över tiden utifrån ny kunskap.

SAMORDNING

Kommunen kommer att ha en samordnande roll i samband med stadsdelens utbyggnad och förnyelseprocess. För att begränsa störningar och på bästa sätt organisera de många aktiviteter en utbyggnad kräver behöver samordning ske mellan kommunen, myndigheter, fastighetsägare, privata aktörer och exploatörer under både planering, projektering och utbyggnad av området.

Generellt gäller att kommunen ansvarar för utbyggnad, drift och underhåll av allmän plats enligt kommande detaljplaner medan den enskilde fastighetsägaren eller exploatören ansvarar för kvartersmark.

Utbyggnadstiden kommer att vara lång. Planering för tillfälliga åtgärder kommer att behöva göras för att skapa goda boendemiljöer för boende inom och kring programområdet.

Utbyggnad av kommunal service såsom skolor, förskolor och idrottsanläggningar kommer att ske etappvis vartefter området byggs ut och efterfrågan skapas.

KOMMANDE DETALJPLANER

Illustrationerna i planprogrammet visar en schematisk bild av hur området skulle kunna gestaltas. Specifik utformning av ytor, byggnader och allmänna platser kommer att tas fram i kommande detaljplaner.

Intentionen med planprogrammet är att social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet ska samspela vid fortsatt detaljplanering av föreslagna exploateringsområden. Behovsbedömningar kommer att utföras i varje enskild detaljplan.

Programområdet kommer att delas upp i ett flertal detaljplaner och planläggas under en längre tidsperiod. En avgift för planprogramarbetet kommer att tas ut i samband med kommande detaljplanearbeten. Detaljplanerna kommer att debiteras en procentuell avgift beroende på exploateringsgrad.

Ekosystemtjänster

I kommande detaljplaneprocesser bör ekosystemtjänster lyftas fram och förtydligas. En stadsdelsövergripande studie över ekosystemtjänster kan tas fram för att tydliggöra tekniska lösningar, behov av ytor, konsekvenser och samband mellan olika lösningar. Studien bör vara vägledande för beslut om markanvändningen så att ny bebyggelse och infrastruktur kan utvecklas i rätt riktning och bidra till invånarnas välmående och även säkerställa ekosystemens förmåga att generera tjänster.

VID FORTSATT ARBETE MED EKOSYSTEMTJÄNSTER I SÖDRA RYD:

- Aktivitetszoner planeras och utvecklas tillsammans med stadsdelens natur till attraktiva stråk för utevistelse. Det är viktigt att nya parker är genomtänkta, estetiskt tilltalande och bidrar till att skapa rogivande miljöer. Det ska även finnas plats för lek och rörelse.
- Inom Södra Ryd ska det finnas en variation av grönytor som ger olika livsmiljöer för djur- och växter och främjar biologisk mångfald och därmed ekosystemtjänster. Tillsammans med stadsdelens grönstråk och natur utvecklas sammanhängande gatugrönska längs föreslagna stadsdelsgator och gröna torg.
- Grön växtlighet innebär ett flertal mervärden, den skuggar, ökar luftfuktigheten och ger ett behagligt klimat. Små skadliga partiklar fastnar även på växternas bladverk vilket kan bidra till renare luft. Detta är viktigt att beakta vid kommande strukturförändring för kollektivtrafik och biltrafik.

Dagvattenstråk

De stora ytorna i grönstråket kan med fördel användas för anläggning av utjämningsmagasin, infiltrationsytor och reningsdammar. Stadsdelens dagvatten kan med fördel tas om hand i öppna dagvattenstråk och en omsorgsfull gestaltning kan även göra att dessa får ett rekreationsvärde.

För att undvika att nya dagvattenlösningar motverkar varandra bör en stadsdelsövergripande dagvattenutredning tas fram som omfattar befintlig bebyggelse samt nya förslagna bebyggelseområden och hårdgjorda ytor. Först efter att ha studerat vattenavrinning och instängda områden kan strategiska stråk för dagvatten fastställas.

DE VIKTIGASTE STRÅKEN FÖR DAGVATTEN SOM ILLUSTRERAS I PLANPROGRAMMET ÄR:

- Områdets låga partier, grönstråket norr-söder.
- Längs Timmervägen, vars gaturum med fördel kan användas för hantering av dagvatten genom anläggningen av regnbäddar och användning av luftiga överbyggnader.
- Längs Östra Skogsrovägen.

Markstrategi

Den kommunalt ägda marken inom planområdet som avses bli kvartersmark kommer vid lämplig tidpunkt att säljas till exploatörer.

Fastighetsrättsliga frågor

I kommande detaljplaner är det viktigt att föra ett resonemang kring vikten av att tydliggöra gränsen mellan privat och allmän platsmark. Inom Södra Ryd förekommer två olika typer av reglering i gällande planer. Dels att marken runtomkring bostadsgårdarna regleras som kvartersmark vilket innebär att marken inte ska skötas av planens huvudman (kommunen). Istället förvaltas gårdarna av samfällighetsföreningar där de boenden inom området är delägare. Dels att byggnaderna är privatägda och marken runt om kring är kommunal mark och i detaljplan reglerad som allmän platsmark. Detta försvårar skyldighet och ansvar och ger otydliga gränser för vad som är privat och allmän plats.

Var service etableras kan kommunen delvis påverka genom styrning i program och detaljplaner, men vilka verksamheter som etableras påverkas av olika marknadsaktörer.

Höjdsättning

Inför varje enskild detaljplan ska en detaljerad höjdsättning utföras med hänsyn till helheten för hela programområdets utveckling. Inom planområdet eftersträvas en gatustruktur med varierande höjder på gatorna mellan torgytor och övriga platsbildningar. Höjdsättningen av gatunätet bör anpassas till ett dagvattensystem där dagvattnet leds med självfall till dagvattenstråk.

UNDER FRAMTAGANDET AV DETALJPLANER SKA DESSA FRÅGOR UTREDAS VIDARE:

- Behov av bostäder för äldre (trygghetsboenden)
- Behov av skola och förskola
- Ekosystemtjänster och naturvärdesinventeringar samt behov av skötselplan
- Dagvattenhantering, klimatanpassning och extremt väder
- Gestaltning av allmän plats
- Strandskydd
- Buller och vibrationer, särskilt viktigt längs järnvägen
- Närhet till led med farligt gods eller annan risk
- Arkeologisk utredning
- Volymstudier och skuggstudier
- Främja flödet Södra Ryds centrum - Station Skövde Norra - Fjärilskolan
- Miljöbedömning detaljplan
- Hur stor del av planprogramsarbetet som ska debiteras enskilda detaljplaner
- Geoteknisk undersökning som utreder behov av markförstärkningar, schakt, påverkan på grundvattennivå och hänsyn till topografi bland annat.

Under respektive delområde redovisas de specifika utredningar som kan bli aktuella inom kommande detaljplaneprocesser, se bilaga 1.

Konsekvenser

SAMHÄLLSKONSEKVENSER

Bostad, verksamheter och service

På sikt ska det finnas seniorbostäder och trygghetsbostäder väl fördelat i Skövde kommun så att möjlighet finns för äldre att bo kvar i sitt närområde. Kommunen ska också stödja ungdomars möjligheter att etablera sig på den ordinarie bostadsmarknaden, samt bidra till rörligheten på bostadsmarknaden. Kommunen ska säkerställa fortsatt nybyggnation av hyresrätter och värna nytillskottet av små, kostnadseffektiva lägenheter.

I ÖP 2025 lyfts särskilt tillgång till förskola och skola fram. Befolkningsökningen kommer att ställa krav på både ny förskola och en ökad kapacitet inom grundskolan.

- ÖP 2025 visar markanvändningen i direkt anslutning till planområdet. Användningen begravningsändamål finns sydväst om planområdet vilket innebär att verksamhetsområdena i Västra Ryd och vid Karstorpsrondellen inte kan växa ihop längs väg 26. I Öster om planområdet finns användningen centrumbebyggelse för ett stadsdelscentrum i Stadsskogen med möjlighet till arbetsplatser, servicefunktioner, viss handel samt en del bostäder. Dessa funktioner kommer att påverka Södra Ryd. Planprogrammets intention är därför att stärka Södra Ryds centrum innan etableringen av Stadsskogens centrumbebyggelse sker. Detta för att Södra Ryds centrum ska få möjlighet att bli en stark målpunkt utan att Stadsskogens centrumetablering får negativa konsekvenser för centrumhandeln i Södra Ryd.
- En direkt exploatering av nya bostäder i norra delen av Södra Ryd riskerar att leda till ytterligare en bostadsenklav med dålig koppling till Södra Ryd som stadsdel och identitet.
- Ny infrastruktur med möjlighet till nya resmönster inom området ger underlag för ökad attraktivitet och därmed efterfrågan på nya bostäder. Ny bebyggelse etableras och bidrar till nya målpunkter, vilket leder till att platserna befolkas och trygghet skapas.
- Programförslaget föreslår ett ökat bostadsbyggande, vilket följer det bostadspolitiska målet.
- Att planera för olika upplåtelseformer i Södra Ryd bidrar till målen kring en god variation och en ökad valfrihet för kommunens invånare.
- En ökad genomströmning till Södra Ryds centrum med hjälp av en bussgata ger förutsättningar för ett ökat intresse av nya etableringar i centrum.
- Planprogrammet redovisar förslag på områden för etablering av nya verksamheter vilket kan genererar fler etableringar inom stadsdelen och fler arbetsplatser.

Barnperspektiv

Enligt FN:s barnkonvention ska barns bästa sättas i främsta rummet. Barn är både besökare och boende i området därför ska bland annat trafiksäkerhet, lekmöjlighet och orienterbarhet utifrån barns behov beaktas.

Barns framtida hälsa och välbefinnande är starkt kopplad till uppväxtmiljön. I den fysiska planeringen kan vi möjliggöra för skapandet av trygga och kvalitativa uppväxtmiljöer. Med rörelsefrihet skapas förutsättningar för ett hälsosamt och aktivt liv. Rörelsefriheten påverkas av hur trygg den fysiska miljön upplevs vara, både av barnen själva och av deras föräldrar och andra vuxna.

- Planprogrammet säkerställer bilfria skolvägar.
- Trygga korsningsmöjligheter skapas i lägen som gränsar till viktiga målpunkter för barn och unga såsom parker, lekplatser, förskola, skola, torg, kollektivtrafik och fritidsaktiviteter.
- Planprogrammet utvecklar de platser som barn och unga i Södra Ryd har pekat ut som favoritplatser.
- Planprogrammets aktivitetszoner syftar till att tillskapa mötesplatser för alla. Det är värdefullt om barn, ungdomar, vuxna och äldre kan hitta saker att göra på samma plats.
- Naturområden med skogsmark finns tillgängligt i närheten av Södra Ryd, vilket uppmuntrar till äventyrlig lek och kunskap.

Jämlikhet, integration och trygghet

Jämlikhet innebär att alla människor är lika värda och har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter att forma samhället och sina egna liv.

Planprogrammets definition av integration innebär oftast att skapa nya möjligheter för människor att mötas eller använda en plats eller ett område.

Att skapa trygga platser handlar främst om att befolka dem. Platser som kännetecknas som otrygga är ofta skymda, dåligt underhållna, obefolkade, innehållslösa eller platser där det finns människor som uppfattas som hotfulla.

- Planprogrammet ger förutsättningar för kommunikationsmedel för alla, från gång och cykel till kollektivtrafik och bil.
- Planprogrammet ger förutsättningar för allmänna ytor för alla, från finpark till naturområde, från odling till skog och lekplats till idrottsplats.
- Planprogrammet ger förslag på både fysiska och sociala åtgärder för att öka integrationen i Södra Ryd. Exempelvis öppnar bussgator upp slutna enklaver och möjliggör för nya mötesplatser inom stadsdelen.
- Nya målpunkter vid hållplatser skapas vilket ger möjlighet till möten och social integration längs nya stråk.
- Förslaget skapar en inkluderande stadsdelsmiljö som motverkar isolering och ensamhet, exempelvis Hälsans park.
- Planprogrammet föreslår upprustning av byggnader och utemiljöer då ovårdade miljöer ökar vandalisering och otrygghet.
- Genom att tydliggöra stråk och användningen av den fysiska miljön skapas en uppfattning om gränser och ansvarsförhållanden mellan privat och offentlig miljö. Exempelvis upplevs idag området i anslutning till Rydsskolans entré som semiprivat vilket skapar en otydlighet för besökare.
- Förslaget främjar tillgänglighet och trygghet för äldre och skapar aktivitetsytor och mötesplatser för samvaro.
- Profilering inom mat, hälsa, kultur och fritid stärker Södra Ryds platsidentitet.
- Det är viktigt att verksamhetsområden utvecklas med verksamheter som används ofta och inte enbart av lokaler som är tänkta att användas sällan. Tomma eller sällan använda lokaler kan göra att området upplevas som ödsligt och mer otryggt.
- Tydlig gestaltning av stadsdelsgator höjer säkerheten för den oskyddade trafikanten och minskar de största barriärerna.

Bild 29. Naturområde väster om Södra Ryd.

- Bussgatan i grönstråk Norr-Söder kommer att innebära bättre förbindelser för kollektivtrafik inom Södra Ryd. Vilket synliggör Södra Ryd och Södra Ryds centrum då fler människor kommer att röra sig genom stadsdelen till skillnad mot idag. Gång- och cykelmöjligheter ska finnas kvar och utformas i samband med utbyggnaden av bussgatan. Föreslagen bussgata utformas på de oskyddade trafikanternas villkor.
- Att placera bussgata med hållplatser inom grön- och aktivitetsstråket i mitten av Södra Ryd befolkar området och möjliggör för möten.

Kultur, fritid och rekreation

ÖP 2025 lyfter fram att närheten till grönska, naturområden och naturreservat är en av Skövdes starkaste tillgångar för att skapa attraktiva boendemiljöer. Därför måste grönområden förvaltas, vårdas och vidareutvecklas på ett sådant sätt att Skövdes karaktär bevaras och förstärks. Möjligheter måste skapas för ett rikt utbud av kultur- och fritidsaktiviteter, då de också bidrar till Skövdes attraktivitet. Av samma anledning behövs tillgång till mötesplatser. Tillgången till lokaler och andra anläggningar är särskilt viktig för ungdomar.

- Programförslaget värnar om naturvärden och närheten till naturen för att ge möjlighet till ett dagligt friluftsliv och lärande inom skolans utomhuspedagogik.
- Planprogrammet tar delar av naturmark i anspråk i norr, mark som är utpekad i ÖP 2025 för exploatering. De delar av naturmarken som innehåller höga naturvärden bevaras.
- Ett utbud av obokningsbara aktivitetsytor inom stadsdelen ger utrymme för spontanitet.
- Befintliga idrottsanläggningar och idrottsplatser föreslås utvecklas till aktivitetszoner med plats för aktiviteter för alla åldrar och olika behov vilket främjar fritidsaktiviteter och idrott.
- Möjligheter för utökat föreningsliv genom nya mötesplatser, lokaler och verksamhetsområden.
- Befintliga motionsslingor och elljusspår kommer att påverkas av utbyggnaden norr om Södra Ryd. Slingor och spår ska återskapas på lämplig plats.
- Aktivitetszonerna (KG och Lilla Sommarland) kan komma att locka många besökare och bli en stor kvalitet för stadsdelen och för Skövde som stad.
- Exploateringsytor längs Västra Skogsrovägen har som primärt syfte att möjliggöra byggrätter för större samlingslokaler som efterfrågas i Södra Ryd.
- Planprogrammet visar en strategi för att placera boende och verksamheter för barn och äldre i närhet till grönområden.

Bild 30. **Vinterkalaset på Södra Ryds torg.**

Trafik och parkering

Idag är programområdet en isolerad enklav med små kopplingar mellan centrum och kringliggande områden på grund av områdets SCAFT-struktur och omkringliggande trafikbarriärer.

- Sammanhängande struktur inom stadsdelen genererar nya resmönster och ett nytt flöde genom Södra Ryds centrum.
- Nya anslutningar till befintligt vägnät ger ökat behov av parkeringsplatser och en ökad trafikmängd och påverkan på trafiksituationen inom och i anslutning till planområdet.
- Ny placering av Station Skövde Norra binder ihop stadsdelen med Södra Ryds centrum och viktiga förbindelser utanför stadsdelen. Planprogrammets intentioner är genomförbara även om inte Station Skövde Norra byggs. Redovisade väganslutningar till Station Skövde Norra kan användas för att nå områden öster om järnvägen och kopplar samman Södra Ryd och Södra Ryds centrum med kommande utvecklingsområden såsom Stadsskogen.
- Nya flöden skapas via kollektiv-, gång- och cykeltrafik och på längre sikt även biltrafik.
- Föreslagna händelseförlopp ger en successiv utbyggnad som ger utrymme för utvärdering, eftertanke och reflektion.
- Bussgata i grönstråket öppnar upp för en mycket god kollektivtrafikförsörjning och ska vid utbyggnad detaljstuderas utifrån, trygghet, säkerhet, gång- och cykeltrafik och gestaltning.
- Planprogrammet visar kopplingspunkter i alla väderstreck för att koppla samman Södra Ryd med befintliga och kommande områden. Södra Ryd är inringat av stambanan i öst, väg 26 i väst och söder (i ÖP 2025 även i norr). Det är en utmaning att få ett område att upplevas som tillgängligt trots att stora trafikplatser skär av närheten till intilliggande områden. Kollektivtrafiken får en viktig roll som länk mellan befintliga och planerade områden. Det är även viktigt att prioritera gena gång- och cykelvägar för snabba förbindelser till närområden.

EKONOMISKA KONSEKVENSER

En områdesutveckling med god samverkan ger ett väl fungerande område med ett högt attraktionsvärde. Som ett första led i den fysiska områdesutvecklingen i Södra Ryd krävs kommunala investeringar. Förslagen kommer även kräva investeringar för kontinuerligt underhåll.

- Avyttring av kommunal mark inom programområdet ger en ekonomisk förutsättning som möjliggör ett genomförande av programmets intentioner.
- Allmän platsmark som ägs av kommunen kommer kräva investeringar för kontinuerligt underhåll.
- Stora investeringar i infrastruktur för att skapa förutsättningar för önskade resmönster och nya flöden. Till största delen är detta ett kommunalt ansvar.
- Utvecklingen av delområden kräver investeringar i flertalet funktioner så som infrastruktur, skola och omsorg, vilket till största delen är ett kommunalt ansvar.
- För att utveckla ett starkt och attraktivt centrum krävs även investeringar från exempelvis privata aktörer, fastighetsägare och föreningar.
- Kommunen skapar förutsättningar för privata investeringar både vad gäller bostadsbyggande och verksamhetsetableringar. Det i sin tur genererar fler arbetstillfällen.

MILJÖKONSEKVENSER

Hushållning med resurser

- Orörd mark tas i anspråk för förtätning och för nya utvecklingsområden.
- Förtätning inom stadsdelen gör att befintlig infrastruktur kan användas i stor utsträckning.

Ekosystemtjänster

Programförslaget ger förutsättningar för att utveckla ekosystemtjänster som syftar till rekreation, hälsa, renare vatten och luft, bra klimat samt möjlighet att säkerställa spridningskorridorer. Åtgärderna stärker Södra Ryds identitet, ger positiv kommunikation och möjliggör för Skövde kommun att utveckla en hållbar stadsdel.

Bild 31. **Stadsodling mellan Timmervägen och Spånvägen.**

- Grönområden som bevaras kommer att fungera som rekreationsområden och ges funktioner som möjliggör för möten samt utvecklas i syfte att utgöra viktiga spridningskorridorer. All utveckling i Södra Ryd ska ta stor hänsyn till spridningssamband. Viktiga spridningssamband bör bevara och utvecklas.
- Grönstrukturen föreslås utvecklas med nya tillskott som till exempel Fjärilsparken.
- Aktivitetszonen Hälsans Park möjliggör för odling i liten skala för boende utan egen trädgård. Parken syftar också till social gemenskap, positiv sysselsättning, rekreation, lärande och hälsa.
- Naturområdet väster om Västra Skogsrovägen förs närmare Södra Ryd genom nya målpunkter och omgestaltning av Västra Skogsrovägens gaturum. Naturområdets unika naturtyper och nyckelbiotoper skyddas, såsom Bombmurklan.
- Öppna dagvattenstråk föreslås anläggas där det är lämpligt och bör ses som en resurs i den bebyggda miljön.
- För att utveckla ekosystemtjänster krävs ett kommunalt sektorsövergripande engagemang och investeringar från kommunen, privata fastighetsägare och bostadsrättsföreningar.

Vatten, natur och luft

Programförslaget bedöms ta hänsyn till de naturvärden som finns inom och i anslutning till stadsdelen. Naturområdena bidrar till områdets attraktivitet och platsidentitet.

- Den direkta eller indirekta inverkan på den omgivande miljön (mark, vatten, luft, vegetation mm) bedöms totalt sett vara liten.
- Parkmark kommer att tas i anspråk för kompletteringsförtätning och stora delar av naturmark kommer att exploateras. Det är av största vikt att exploatering sker med hänsyn till naturvärden.
- Fler personer exponeras för luftföroreningar till följd av den ökad trafiken. Planprogrammet ger förslag på nya väganslutningar men framför allt ska dessa väganslutningar syfta till att skapa möjligheter för nya resmönster via en väl utbyggd kollektivtrafik. Genomströmning istället för vändplanstrafik, bidrar exempelvis till bättre luft vid Timmervägen.

Stads- och landskapsbild

Planprogrammet kommer att ha en påverkan på stads- och landskapsbilden i Södra Ryd. Nya gator kommer till och vissa skogspartier som tidigare har varit oexploaterade kan komma att bebyggas. Utveckling av nya områden och förtätningar ska ske med stor varsamhet och hänsyn till befintliga kulturvärden.

- För att den föreslagna markanvändning ska kunna integreras med befintliga värden bör närheten till naturen och omhändertagande av dagvatten samt hänsyn till befintlig bebyggelse beaktas.
- Ny bebyggelse med varierade upplåtelseformer och varierade byggnadshöjder ger en mångfald som bidrar till integration mellan de befintliga bostadsenklaverna.
- Föreslagen förtätning stärker parkrummet i områdets mitt och bidrar till att naturområdet väster om Västra Skogsrovägen blir en del av stadsdelen.
- Sammantaget bedöms programområdet få positiv inverkan på stads- och landskapsbilden genom att förespråka förtätning och förvalta och utveckla befintliga kvaliteter samt förstärka och tydliggöra stråk och mötesplatser.

KONSEKVENSER HÄLSA OCH SÄKERHET

Miljökvalitetsnormer

Gällande miljökvalitetsnormer bedöms inte överskridas för planområdet.

Behovsbedömning

Avvägning enligt miljöbalken

Planförslaget bedöms vara förenligt med miljöbalkens grundläggande hushållningsbestämmelser *(MB 3 och 4 kap)*. De i planförslaget utpekade områdena är lämpliga för den föreslagna exploateringen och kommer att medföra en från allmän synpunkt god hushållning.

Miljöbedömning

Om genomförandet av planen kan antas få en betydande miljöpåverkan, ska enligt plan- och bygglagen (PBL 4 kap. 34 §) miljökonsekvenserna redovisas i omfattning och innehåll som följer av 6 kap. 12 § och 13 § första stycket miljöbalken.

Vid kommunens ställningstagande till om planens genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan görs en behovsbedömning. Om behovsbedömningen visar på en betydande miljöpåverkan ska en miljöbedömning göras och resultatet redovisas i form av en miljökonsekvensbeskrivning.

Sektor samhällsbyggnad bedömer utifrån framtagen behovsbedömning att ett genomförande av planen inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, se bilaga 4.

Kommunstyrelsen föreslås besluta vid sammanträde 2018-10-01 att genomförandet av planförslaget inte bedöms medföra någon betydande miljöpåverkan varför något behov av en miljöbedömning inte föreligger.

Länsstyrelsen i Västra Götaland har i yttrande, daterat 2017-05-13, framfört att de delar kommunens bedömning i frågan.

Trafikbuller

Avståndet från ljudkällan har en direkt betydelse för bullernivån. Hur området mellan järnväg och bebyggelse gestaltas har stor påverkan på den slutgiltiga ljudnivån. Programområdet berörs främst av trafikbuller från väg 26, Östra- och Västra Skogsrovägen, Timmervägen och järnvägen.

- Områden närmast de stora vägarna är utsatta för buller på grund av trafik. Nya trafikleder och kopplingar kommer att innebära mer trafik och generera mer buller.
- Bostäder, förskola, skola och trygghetsboende bör placeras i de lägen där rekommenderade riktvärden för buller inte kan överskridas.

Risk

För att samhället ska bli mindre sårbart och mer uthålligt är det viktigt att riskhanteringsfrågorna behandlas tidigt i planeringsprocessen.

- Planområdet har närhet till västra stambanan och även väg 26 som är primär farligt godsled. Påverkan på föreslagna verksamheter och bebyggelse bedöms som liten men bör undersökas vid fortsatt detaljplanering.
- Ett bibehållande av stora sammanhängande och genomsläppliga grönytor möjliggör för infiltration av regn- och smältvatten och kan fungera som utjämningsmagasin vid häftigt regn och därmed reglera flöden. Möjlighet till infiltration vid skyfall bedöms generellt vara relativt god inom programområdet med tanke på tillgången på befintliga parkområde och att vissa skogsområden inte exploateras. Men planområdet är plant och det finns en risk att Södra Ryds centrala delar kan drabbas av översvämning vid skyfall. Planprogrammet föreslår öppna dagvattenstråk som bör studeras vidare i en dagvattenhanteringsplan. Exempelvis behöver de passager som leder dagvatten i öst-västlig ritning mot parkområden kontrolleras innan mer yta blir hårdgjord.

Bild 32. **Bostäder vid Stockvägen.**

REFERENSER

Underlag och referenser

REFERENSER

Utöver nedan redovisade referenser har kunskap förmedlats via veckovisa avstämningsmöten mellan Skövde kommun och konsulter. Utkast till planprogram har under processen redovisats i olika kommunal- och politiska sammanhang. Diskussioner och kunskapsutbyte har drivit processen framåt.

Arbetsmaterial, Ryds centrum Hälsans Hus, Krook & Tjäder, 2016-11-09

Behovsbedömning, Sektor samhällsbyggnad, 2017-05-24

Boendestrategiskt program för Skövde kommun, del 1, bostadspolitiska mål och riktlinjer, antagandehandling, 2012-09-24

Boendestrategiskt program för Skövde kommun, del 2, Åtgärdsplan 2013-2015 för Skövde kommuns förvaltningar, antagandehandling 2012-12-03

Bostadsmarknadsanalys Skövde kommun, slutrapport, Sweco, 2011-09-16

Competitive Identity, Simon Anholt, 2007

Dagvattenpolicy, Skövde kommun, antagen av kommunstyrelsen 2011-02-14

Direktiv ”Områdesutveckling Ryd 2017-2018”, Skövde kommun

Energi och klimatplan för Skövde kommun 2011-2020, antagandehandling 2012-03-26

Folkhälsa - människor möts, verkar och mår bra!, folkhälsopolitiskt program för mandatperioden 2015-2018, Antagen av kommunfullmäktige 2015-06-15, §85/15

Grön vision -Vision för grönområden och utemiljöer, Skövde kommun, antagandehandling september 2007

Information om nykelbiotoper_N499-2017_2, Skogsstyrelsen, 2017-04-28

Information om nykelbiotoper_N504-2017_2, Skogsstyrelsen, 2017-04-28

Information om objekt med naturvärden_N505-2017_2, Skogsstyrelsen, 2017-04-28

Kollektivtrafik till Billingen, Skövde kommun, COWI, april 2018

Länsstyrelsen i Västra Götalands yttrande över behovsbedömningen, 2017-05-13

Målbild Tåg 2035- utveckling av tågtrafiken i Västra Götaland, Västra Götalandsregionen, kollektivtrafiksekretariatet, 2013-07-01

Nulägesbeskrivning Ryd, Skövde kommun

Paraply aktörer, Skövde kommun, 2017

Programförklaring för Skövde, mandatperioden 2015-2018, Skövde kommun

Programhandling (inför detaljplan för Timmervägen-Fredriksbergsvägen), 2004-10-04

Rapport för Skövde 2015-05-19, Skövde kommun

Regionalt trafikförsörjningsprogram för Västra Götaland, Västra Götalandsregionen, kollektivtrafiksekretariatet, 2012-09-01

Riktlinjer för att beräkna parkeringsbehovet inom Skövde kommun, Skövde kommun

Riktlinjer för dagvattenhantering i Skövde kommun, Antagandehandling 2011-02-14

Socialt hållbar stadsutveckling - en kunskapsöversikt, Boverket, 2010, Dnr: 2011-4094/2009

Statistisk information, Skövde kommun, 2017

Strategi för parkering i Skövde, Skövde kommun

Södra Ryd, studentarbete, Skövde kommun, 2015.

Tjänsteskrivelse, Planprogram för Södra Ryd, Sektor samhällsbyggnad, Skövde kommun, 2015-10-23

Trafikstrategi del 1 program, Skövde kommun, 2012-03-01

Underlag till kulturmiljöprogram för Skövde kommun, Skövde stad, 1. Inledning och historik, 2011

Vision Skövde 2025, Skövde kommun

ÖP 2025 Skövde översiktsplan, antagandehandling 2012, laga kraft 2012-07-19. Inkl. tillhörande markanvändningskartor och MKB

DIGITALA KÄLLOR

Länsstyrelsens WebbGIS, 2017

Riksantikvarieämbetets fornsök, 2017

http://www.naturvardsverket.se/ekosystemtjanster

MEDBORGARDIALOGER

Demokrati och mångfaldhetsprojekt i Södra Ryd, utegården Skogsmyran, Skövde kommun, 2014

Informationsmöte, intressenter och sektorsövergripande Skövde kommun, Metria och Billingham & Flygare, 17-03-16

Leva och bo i Ryd- en del av Skövde, 2012-05-08

Workshop, Analys utifrån ett barn- och ungdomsperspektiv, elevrådet på Rydskolan, Billingham & Flygare, 2017-01-19

Workshop, Avstämning önskat läge, Södra Ryds områdesutvecklingsgrupp, Metria och Billingham & Flygare, 2017-02-06

Workshop områdesutveckling Ryd, Skövde kommun, 2017-02-21

Workshop i Södra Ryd - hållbar områdesförnyelse, Skövde kommun, Metria och Billingham & Flygare, 2017-04-05

BILDER

Fotografier av Skövde kommun, Billingham & Flygare AB och Metria AB

FIGURER

Figurer av Skövde kommun, Billingham & Flygare AB och Metria AB

ÖVRIGT UNDERLAG FRÅN SKÖVDE KOMMUN

Skövdes grafiska manual, Skövde kommun, 2016-07-13

Skövde kommuns GIS- och kartinformation, 2017

BILAGOR

1. Programförslag -Delområden, 2018-04-09

Redovisar förslag till detaljutformning av de olika delområden som presenteras inom planområdet.

2. Planeringsförutsättningar, 2018-04-09

Innehåller underlag till planprogrammet. Förutsättningarna är avgörande för programmets utformning.

3. Workshop i Södra Ryd - hållbar områdesförnyelse

Redovisar resultatet av workshop med politiker och tjänstepersoner.

4. Behovsbedömning, 2017-05-24

Sammanfattning av den miljöpåverkan som planprogrammet bedöms medföra.

5. Nyckelbiotoper och objekt med naturvärden i Södra Ryd

Register över naturvärden i Södra Ryd.

6. Trafikutredning Södra Ryd, 2018-08-28

Redovisar resultatet av hur nuvarande och framtida trafikflöden kommer att påverka planområdet.